

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET U PULI
ODSJEK ZA KROATISTIKU

TEA CRNIĆ

**FRAZEMI U PUBLICISTIČKOME
FUNKCIONALNOM STILU**

DIPLOMSKI RAD

Pula, 2018.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET U PULI
ODSJEK ZA KROATISTIKU

TEA CRNIĆ

**FRAZEMI U PUBLICISTIČKOME
FUNKCIONALNOM STILU**

Diplomski rad

JMBAG: 0303007660, redoviti student

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost

Kolegij: Leksikologija hrvatskoga standardnog jezika

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: kroatistika

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Blaženka Martinović

Sumentorica: dr. sc. Vanessa Vitković Marčeta, poslijedoktorandica

Pula, rujan 2018.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL	2
3. FRAZELOGIJA KAO JEZIKOSLOVNA DISCIPLINA	5
3.1. FRAZEMI KAO OSNOVNE FRAZEOLŠKE JEDINICE	6
3.1.1. Frazemi kao sveze riječi i njihov oblik	8
3.1.2. Struktura frazema	13
3.1.3. Zamjene sastavnica frazema	15
3.1.4. Variranja oblika frazema	16
3.1.5. Stil, podjela i podrijetlo frazema	16
3.2. FRAZEOLŠKO KALKIRANJE.....	18
3.3. FRAZEOLŠKA POSUĐIVANJA I STVARANJE NOVIH RIJEČI.....	22
3.4. FRAZEMI I HRVATSKI DIJALEKTI	23
3.5. FRAZEMI I FUNKCIONALNI STILOVI.....	23
4. ISTRAŽIVANJE	25
4.1. CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	25
4.2. METODOLOGIJA I UZORAK ISTRAŽIVANJA	26
5. ZAKLJUČAK.....	66
6. LITERATURA	67
SAŽETAK.....	70
SUMMARY	71

1. UVOD

U radu se govori o frazemima u publicističkome funkcionalnom stilu. Odabrali smo upravo ovaj funkcionalni stil jer su u njemu frazemi česta i prihvatljiva pojava. Rad se sastoji od teorijskoga i istraživačkoga dijela.

Frazeme smo istraživali u dnevnim novinama *Jutarnji list*, *Glas Istre 24 sata*. Dnevni tisak koji smo prikupili izlazio je 10 dana i sakupili smo 256 frazema. Na temelju sakupljenih frazema pokušat ćemo odrediti njihovu učestalost u dnevnim novinskim člancima i naslovima. Zatim ćemo odrediti u kojim su tematskim člancima najučestaliji. Ustanovit ćemo i jesu li pronađeni frazemi uvršteni u *Hrvatski frazeološki rječnik*, *Veliki rječnik hrvatskoga standardnoga jezika* i *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Frazeme ćemo potražiti i u bazi frazema Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje na mrežnoj stranici *frazemi.ihj.hr*. Zanima nas u kojoj su mjeri frazemi popisani u frazeološkim rječnicima i bazama. Za pronađene frazeme navest ćemo i semantičku analizu. Semantičkom analizom prikazat ćemo usustavljenost značenja frazema u različitim frazeološkim rječnicima i bazama.

Istraživanju će prethoditi teorijski dio o publicističkome funkcionalnom stilu i frazemima. Govoreći o funkcionalnim stilovima, naglasak ćemo staviti na publicistički funkcionalni stil. S obzirom na to da u navedenom stilu naslovi privlače čitateljevu pozornost, navest ćemo obilježja novinskih naslova te njihovu podjelu prema različitim autorima. Zatim ćemo se osvrnuti na frazeologiju kao jezičnu disciplinu i frazeme kao osnovne frazeološke jedinice. U poglavljima o frazemima govorit ćemo o oblicima frazema, njihovoj strukturi te podjeli. Također, osvrnut ćemo se i na podrijetlo frazema.

Nadalje, osvrnut ćemo se na frazeološko posuđivanje, stvaranje novih frazema i frazeološko kalkiranje. Spomenut ćemo i odnos frazema i hrvatskih dijalekata. Teorijski ćemo dio završiti poglavljem o frazemima u funkcionalnim stilovima.

2. PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL

Hrvatski se jezik uči te rođenjem ne postajemo njegovim govornikom. Jednako pravilo vrijedi i za učenje o pojedinim funkcionalnim stilovima i njihovim zakonitostima. Autorica *Stilistike* Marina Katnić-Bakaršić napominje kako je učenje o različitim jezičnim funkcijama preduvjet za proučavanje različitih varijeteta jezika, odnosno stilova (Katnić-Bakaršić 2001: 12).

Posljednjih se godina u kroatističkoj literaturi mnogo pozornosti posvećivalo funkcionalno-stilskoj raslojenosti jezika. Hrvatski se standardni jezik definira kao višefunkcionalan. Višefunkcionalnost, kao jedna od njegovih temeljnih obilježja, karakterizira višestruku funkciju jezika koja podmiruje potrebe u svakodnevnoj govornoj i pisanoj komunikaciji. U skladu s tim funkcijama standardni se jezik raslojava na funkcionalne stilove. (Hudeček, Mihaljević 2009: 7) Uzmemo li u obzir tvrdnju kako je standardni jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije, možemo zaključiti kako on na jedan način funkcionira u znanosti, na drugi u uredu, na treći u novinama, na radiju i televiziji, na četvrti u književnosti i na peti u svakodnevnome govoru. (Silić 2006: 36) Funkcionalni stilovi standardnoga jezika razlikuju se međusobno po odnosu prema normi, tj. po stupnju određene individualnosti. (Hudeček, Mihaljević 2005: 26) Svaki funkcionalni stil ima svoje zakonitosti te se raslojava na podstilove i žanrove. Stilske razlike i posebnosti odvajaju jedan funkcionalni stil od drugoga, no oni imaju i ono zajedničko, opće, što je zajedničko svim funkcionalnim stilovima. To je opći, stilski neutralan dio standardnoga jezika. (Hudeček, Mihaljević 2009: 10) Funkcionalno-stilsko raslojavanje jezika najznačajnije je za funkcionalnu stilistiku. Iako se funkcionalni potkodovi spominju već u antičko doba, utemeljiteljem pravca smatraju se lingvisti Praškoga lingvističkog kruga. Na osnovi svojih stavova razvijali su tipologiju i definicije funkcionalnih stilova. Ti su funkcionalni stilovi vezani su za određenu sferu uporabe jezika i odlikuje iz specifičan odabir i kombinacija jezičnih sredstava.

Narušavanje zakonitosti u jednome funkcionalnome stilu nije istovjetno s narušavanjem zakonitosti u drugome funkcionalnome stilu. U skladu s time Silić zaključuje da jedna pojava u jednome funkcionalnome stilu može biti poželjna, a u drugome stilu smatra se pogreškom. (Silić 2006: 36)

U skladu s razvojem potreba društva i društvenih situacija, stilovi se razvijaju i nadopunjuju. (Katnić-Bakaršić 2001: 36)

S obzirom na preklapanja među stilovima i nastanak različitih podstilova, sve je teže utvrditi najispravniju podjelu funkcionalnih stilova. Jezik je dinamičan i brzo se mijenja te u skladu s njime dolazi do promjena u klasifikacijama i podjelama. Osnovna, "školska" podjela na znanstveni, administrativno-poslovni, novinarsko-publicistički, književnoumjetnički i razgovorni funkcionalni stil opterećena je mnogim nedostacima. (Mihaljević, Hudeček 2005: 26)

Publicistički funkcionalni stil najsloženiji je funkcionalni stil hrvatskoga standardnog jezika. To je stil javne komunikacije koji se ostvaruje u govorenome i pisanome mediju. Njime se služe novinari i publicisti koji pišu tekstove za dnevne novine, časopise i ostale tiskovine. Smatraju ga najživljim funkcionalnim stilom jer najbolje pokazuje živost i aktualnost pojedinih jedinica. Autorica Mirta Gojević (2009: 1) opisuje ga kao stil koji normu najbolje ovjerava i najlakše razara. Povezan je i s razgovornim funkcionalnim stilom jer preuzima jezične aktualnosti u svrhu približavanja čitatelju. Publicistički su iskazi namijenjeni široj masi. Publicistički stil najbolje pokazuje mjesta na kojima norma postaje upitnom ili situacije u kojima normativno pravilo ostaje (postaje) samo mrtvim slovom na papiru. (Hudeček, Mihaljević 2006: 247) Proučavatelji funkcionalnih stilova se nisu usuglasili oko podjele funkcionalnih stilova. Istaknuti hrvatski jezikoslovci i teoretičari dali su različite podjele stila koji je prisutan u novinama, tisku, novinstvu. Marina Katnić-Bakaršiću *Stilistici* iz 2001. godine tiskovine i stil tiskovina ubraja pod žurnalistički funkcionalni stil. Josip Siliću svojoj monografiji *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika* iz 2006. godine objašnjava kako neki novinarstvo, tj. žurnalistiku odvajaju i razlikuju od publicistike. Novinarstvom smatraju pisanje i izdavanje dnevnih novina i periodičnih novina, dok publicistikom smatraju tiskane materijale aktualnoga kulturno-književnoga i društveno-političkoga života u dnevnim i periodičnim listovima, časopisima i zasebnim tiskovinama. Opredijelio se na naziv novinarsko-publicistički stil jer smatra da u naziv ulazi i novinarstvo i sadržaj publicistike. Napominje kako ga je tako zvala i ruska funkcionalna stilistika. U pojam ulazi pisana, slušana i gledana informacija, odnosno novine, radio televizija i internet. S obzirom na to da masovni mediji imaju veliki utjecaj na jezičnu kulturu svih nas i oblikuju našu jezičnu svijest, važno je da novinari i publicisti upotrebljavaju jezik u skladu sa zahtjevima

standardnojezičnih norma. Osim poštivanja općejezičnih norma, publicisti moraju poštivati zakonitosti žanra u kojem djeluju. (Silić 2001: 75)

Onaj stil koji Silić naziva i smatra novinarsko-publicističkim stilom, autorica *Stilistike* Marina Katnić-Bakaršić naziva žurnalističkim funkcionalnim stilom. Ona definira publicistički stil kao stil zastupljen u različitim medijima, uključujući i novine, ali realizira se i u formi većih publikacija (knjiga, ciklusa radioemisija, televizijskih serija). Publicistički žanrovi/podstilovi ovoga stila jesu: publicistički stil u užemu smislu i podrazumijeva "ozbiljnije" analitičko novinarstvo. Obuhvaćaju feljtone ili knjige posvećene političkim, sportskim i kulturnim temama. Drugi je podstil književno-publicistički i podrazumijeva putopis, reportažu, kritiku i polemiku. Treći je podstil naučno-popularni, čiji su žanrovi knjige, feljtoni i članci. Četvrti je podstil memoarski u kojeg ubrajamo memoare, sjećanja, uspomene i dnevnike. Kod oba autora postoje preklapanja u definiranju, kao i pojedine razlike. Prema autorici: „Žurnalistički stil odlikuje se izuzetno širokom sferom upotrebe, velikom žanrovskom raznovrsnošću, a namijenjen je velikom broju adresata. Ovaj se stil realizira u različitim medijima: u štampi (novinama, časopisima), na radiju i televiziji. Već i činjenica da je to stil sredstava masovnih komunikacija ukazuje na to da je on po mnogo čemu specifičan.". (Katnić-Bakaršić 2001: 160) Bez obzira na medij, sportsko novinarstvo spada među žanr koji ima najveći stupanj predvidljivosti jezičnih sredstava, karakteristične fraze i konstrukcije.

Svaki funkcionalni stil ima svoje ustaljene izraze. Takvi se izrazi u novinarsko-publicističkome stilu nazivaju žurnalizmima. Ti izrazi predstavljaju sredstvo koje pojednostavljuje primateljevo razumijevanje i omogućuje novinaru da u najkraćem roku napiše neki tekst. (Gojević 2009: 25) Žurnalizme preuzima iz raznih društvenih sfera: politike, prava, sociologije, ekonomije. Primjer tome jesu: *zahlađeni odnosi*, *kockarska igra*, *doživjeti debakl*, *nacionalni interesi*. Prema Katnić-Bakaršić žurnalizmi predstavljaju leksik koji je karakterističan za određeno društvo u određenome prostoru i vremenu.

3. FRAZELOGIJA KAO JEZIKOSLOVNA DISCIPLINA

Postoje različita viđenja frazeologije kao jezikoslovne discipline. Ona se najčešće prikazuje kao samostalna jezikoslovna disciplina ili kao relativno samostalna jezikoslovna disciplina u vrlo bliskoj vezi s leksikologijom. (Kovačević 2012: 3) Frazeologija slovi kao jedna od najmlađih grana jezikoslovlja koja se počela razvijati tek u drugoj polovici 20. stoljeća. Ako krenemo od same etimologije, riječ frazeologija potječe iz grčkoga jezika (grč. *phrasis* 'izraz', *lógos* 'riječ, govor'). Treba napomenuti da frazeologija ima dva značenja: prvo se odnosi na lingvističku disciplinu koja se bavi ustaljenim izrazima (frazemima) i koja se osamostalila kao samostalna jezična disciplina tek u 20. stoljeću, a s druge strane terminom frazeologija imenuje se ukupnost frazema jednoga jezika ili frazeme karakteristične za pojedine pisce određenoga jezičnoga kruga. (Kovačević 2012: 3-4)

Frazeologija se počela razvijati iz leksikologije tek sredinom 20. stoljeća, nakon 1947., kada je V. V. Vinogradov u Moskvi objavio svoj prvotni rad pod nazivom *Osnovni tipovi frazeoloških jedinica u ruskom jeziku*. Frazeološki je razvoj, dakle, započeo na prostoru Sovjetskoga Saveza, ali se ubrzo proširio i na ostale slavenske zemlje, među kojima je bila i Hrvatska, gdje se počela proučavati početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća. Najveći je doprinos razvoju frazeologije kao jezikoslovne discipline u Hrvatskoj potaknula Antica Menac. Autorica 1970. godine objavljuje rad *O strukturi frazema* kojim određuje predmet istraživanja i osnovna obilježja frazema. Menac je okupivši brojne suradnike stvorila jezgru *Zagrebačke frazeološke škole*. (Fink-Arsovski 2002: 6) Daljnjim sustavnim proučavanjem hrvatske frazeologije nastaju brojni frazeološki radovi i rječnici.

„Frazeologija je više od ostalih jezičnih područja povezana s tradicijom, poviješću i kulturom nekog naroda i tako može pružiti podatke o narodu iz kojeg je ponikla, o njegovim običajima, nazorima i sl.” (Turk 1994: 38) Možemo zaključiti da je frazeologija povezana s povijesti, geografijom i folkloristikom nekoga naroda. Frazemi opisuju povijesno stanje, svakodnevni život, probleme i običaje nekoga naroda. Frazeologija objedinjuje i prikazuje sličnosti između naroda koji pripadaju istome ili sličnome kulturološkome krugu.

3.1. FRAZEMI KAO OSNOVNE FRAZEOLŠKE JEDINICE

S obzirom na to da je frazeologija veoma razvijena i popularna jezikoslovna disciplina, hrvatski su jezikoslovci detaljno proučavali frazeme. Oko definicije, obilježja i podjele frazema jezikoslovci se uglavnom preklapaju. Za potrebe ovoga diplomskoga rada, navest ćemo nekoliko definicija frazema. Prva kaže da se frazemi definiraju kao ustaljene sveze riječi koje se upotrebljavaju u gotovu obliku, ne stvaraju se u tijeku govornoga procesa, i kod njih je bar jedna sastavnica promijenila značenje, tako da značenje frazema ne odgovara zbroju značenja njegovih sastavnica (Menac, Fink-Arsovski, Venturin 2003: 6) dok druga opisuje frazeme kao jedinice jezika značenjskoga karaktera koje se kao cjelina reproduciraju u govornome aktu, raspoložujući pri tome najmanje dvjema punoznačnim (autosemantičkim) riječima, od kojih barem jedna upućuje na semantičku pretvorbu, jedinice koje, zbog sposobnosti uklapanja u kontekst, poput svake druge riječi, mogu vršiti sintaktičku funkciju u rečenici. (Matešić 1982: 6) Autorica Antica Menac (2007: 11) frazem definira kao osnovnu jedinicu frazeološkog jezičnog sustava. Hrvatska frazeološka literatura je sve do 20. stoljeća slijedila rusku frazeološku terminologiju. U skladu s ruskim frazeolozima, rabio se naziv frazeologizam. Hrvatski jezikoslovci zagovaraju uporabu naziva frazem u skladu s analognim tvorbama morfologija - morfem, fonetika – fonem, stilistika - stilem. U hrvatskoj su literaturi (bili) prisutni i drugi nazivi za osnovnu jedinicu: *okamenjeni izraz*, *okamenjeni sklop*, *idiom*, *idiomatska fraza*, *ustaljeni izraz*, *ustaljena kolokacija*, *ustaljena fraza*, *frazološka jedinica*, *frazologizam*, *frazologem*, itd. (Vidović Bolt 2017: 17)

Josip Matešić se 1979. godine u svome djelu *O funkciji frazema* opredijelio za termin frazem i objašnjava da on tvori terminološki red s jedinicom nižeg nivoa leksemom, morfemom, fonemom. Pri tome smo svjesni da postoje razlike. Objašnjava kako se svaki tekst može razložiti u lekseme, morfeme i foneme, ali ne i na frazeme. I autorica Dubravka Sesar (1998: 307) zagovara termin frazem, jer termin frazeologizam ne odgovara analognim tvorbama fonologije i fonema.

Dora Maček (1992/1993: 264) predlaže uporabu termina idiomatska fraza, objašnjava: u potrazi za definicijom onoga što sadrže frazeološki rječnici, pronašla (...) da nema bitne razlike između izraza fraza, frazem, idiom, osim što svaki od njih

ima i neka specifična značenja. (...) Frazem ne stoji u paradigmatskom odnosu prema drugim frazemima kao što fonemi ili morfemi stoje jedan prema drugome, niti su jasno definirane sintaktičke jedinice.

Važno mjesto u novinskim naslovima, podnaslovima i člancima pripada frazemima i njihovoj uporabi. Nerijetko se u publicističkome stilu krši pravilo o nepromjenjivosti sastavnica te se prema potrebi iskaza i bolje zvučnosti mijenjaju dijelovi frazema: *Hrvatski se rukomet na vrh zaista vratio na velika vrata* (prema: ući, ulaziti na velika vrata. (Hudeček, Mihaljević 2006: 313)

Na stupanj semantičke preobrazbe frazeme razlikujemo u užem smislu (*izričaji*) i frazeme u širem smislu (*lokucije*). Frazemi u užem smislu neslobodni su sklopovi riječi čiji dijelovi često pokazuju veći ili manji stupanj desemantizacije (desemantizacija može biti: potpuna, ako sve sastavnice frazema dožive semantičku preobliku ili djelomična, ako samo dio sastavnica izgubi svoje prvotno leksičko značenje), a frazemi u širem smislu sklopovi su riječi u kojih desemantizacija dijelova nije provedena u potpunosti (značenje takvih ustaljenih sveza proizlazi iz uzajamne uvjetovanosti značenja njezinih sastavnica i u konkretnome se jeziku upotrebljava baš takva sveza) pa obuhvaćaju i izraze u procesu frazeologizacije i slobodne izraze, to su najčešće različiti termini, krilatice i književni citati. (Menac 1994: 161)

Antica Menac u poglavlju knjige *Oblik frazema* nabraja tri vrste frazema po obliku. Te tri vrste su fonetska riječ, skup riječ i rečenica (Menac 2007: 18-19). Menac ubraja i fonetsku riječ u frazeme. Vezu jedne naglašene, samostalne riječi i jedne nenaglašene, nesamostalne riječi smatra frazemom.

Josip Matešić u predgovoru *Frazeološkoga rječnika hrvatskog i srpskog jezika* (1982.) opisao je frazeme kao jedinice jezika značenjskoga karaktera koje se kao cjelina reproduciraju u govornome aktu, raspolažući pri tome najmanje dvjema punoznačnim (autosemantičkim) leksemima.

Prema Menac postoje četiri uvjeta koja neka veza leksema mora ispuniti da bi bila frazem. Frazem se ne stvara se u govornome procesu, nego se reproducira u gotovu obliku. Drugi uvjet je stalan sastav i raspored sastavnica frazema. Treći uvjet je značenje frazema. Značenje mu se obično ne izvodi iz značenja sastavnica, jer

one, ili bar neke od njih, doživljavaju semantičku pretvorbu. Četvrti uvjet je uklapanje u rečenicu kao njen sastavni dio. (Menac 1994: 161)

Frazemi su najčešći u sportskim i političkim rubrikama, kao i u kolumnama. Da bi čitatelj shvatio što je novinar frazemom htio priopćiti, mora biti upoznat s njegovim prenesenim značenjem. Neki su frazemi u publicističkome stilu toliko česti pa ih možemo smatrati žurnalizmima. To su primjerice, *druga strana medalje*, *alfa i omega*, *ne drži vodu* i sl. (Kojčinović 2014: 43) Kada govorimo o novinarsko-publicističkome funkcionalnom stilu i njegov žanru vijest, važno je napomenuti kako je frazem nepoželjna značajka žanra. Sve postojeće definicije frazema u okviru hrvatske frazeologije do njenih začetaka do posljednjeg istraživanja ističe postojanost ili ustaljenost leksičko-gramatičkog sustava i semantičko jedinstvo frazeoloških sastavnica. U jezičnoj je praksi taj pojam ustaljenosti relativan što posebno dolazi do izražaja u publicističkome funkcionalnom stilu jer je taj stil najbliži razgovornome stilu i u njemu se zrcale inovacije na svim jezičnim razinama pa tako i u frazeologiji. (Kovačević 2012: 141)

U ovome ćemo se diplomskome radu usredotočiti na frazeme u dnevnim novinama (tiskovini).

3.1.1. Frazemi kao sveze riječi i njihov oblik

Frazem se sastoji od fonetske riječi, skupa riječi ili rečenice. Fonetska riječ jest sveza jedne samostalne, naglašene i jedne nesamostalne i nenaglašene riječi. Zajedno tvore naglasnu cjelinu (*ispod časti*, *među nama*). Postoje neslaganja oko ovakvoga definiranja frazema. Neki frazeolozi frazemom priznaju samo sveze između dviju ili više samostalnih riječi. Skup riječi predstavljaju sveze dviju ili više samostalnih riječi uz pomoćne riječi ili bez njih i najčešći su oblik u kojem se frazemi pojavljuju. U takvim se skupovima ostvaruju sintaktičke sveze. Sintaktičke veze mogu biti ovisnoga i neovisnoga tipa. (Menac 2007: 9-10)

Ovisni tip sveze karakterizira sročnost ili kongruencija. Glavna i ovisna riječ u svezi podudaraju se o rodu, broju i padežu (*krokodilske suze*, *zla krv*, *stari mačak*). Ponekad glavna riječ određuje oblik zavisne riječi. Takva se pojava naziva

rekcija/upravljanje. Prema glavnoj riječi rekciju dijelimo na imeničku (*kamen smutnje*), glagolsku (*otkriti Ameriku*) i pridjevsku rekciju (*pun sebe*). (Menac 2007: 18)

Frazemi koji se oblikom sastoje od rečenica mogu kao sastavnicu imati prostu rečenicu (*vrag ne spava*) ili složenu rečenicu (*na jedno uđe, na drugo izađe, što mu je na umu to mu je na drumu*). Pojedina se riječ povezuje s drugim riječima i stvara svezu riječi. Sastavnice koje tvore svezu povezane su različitim gramatičkih slaganjem: mogu se slagati u rodu, broju, padežu i licu (gramatička kategorija) ili glavna riječ u svezi može zahtijevati određeni oblik druge, ovisne riječi u svezi. Prema značenju sveze se dijele na slobodne i frazeološke. (Menac 2007: 9)

Slobodne sveze karakterizira što svaka sastavnica zadržava svoje značenje. To značenje proizlazi iz kombinacija pojedinačnih značenja i stvara je govornik u govornome procesu. Govornik bira sastavnice prema značenju prema potrebi informacije koju želi priopćiti. Frazeme koji su nastali na bazi slobodnih sveza riječi karakteristična je slikovitost koja se odražava na njegovom semantičkom talogu, odnosno dubinskoj strukturi. Slobodne sveze riječi su one sveze kod kojih svaka riječ ima svoje leksičko značenje. Slikovitost frazema vezana je uz desemantizaciju (semantičku pretvorbu ili semantičku preobliku) svih ili nekih dijelova frazeoloških sastavnica nekog frazema. Frazeme karakterizira snažna ekspresivnost i konotativno značenje. (Fink-Arsovski 2002: 6)

Autorica Fink-Arsovski (2002: 6) navodi primjere frazema *skinuti krinku s lica* i *bacati u isti koš* kako bi objasnila kako leksemi mijenjaju svoj značenjski odnos i postaju frazeološke komponente. Zamjenom tih komponenta frazem kao cjelina dobiva novo značenje, no njegov semantički talog ostaje nepromijenjen. Semantički talog pomaže pri formiranju frazeološkoga značenja i samom dešifriranju poruke. Na primjeru desemantizacije objasnila je da frazeološko značenje ne nastaje na bazi zbroja leksičkih značenja pojedinih komponenata u sastavu frazema.

Desemantizacija može biti provedena na dvjema razinama. Prva razina je potpuna desemantizacija. U potpunoj desemantizaciji sve komponente u sustavu frazema su semantički preoblikovane, tj. da se frazeološko značenje izražava na posve drugačiji način, da se pri definiranju frazema ne služimo ni jednom frazeološkom sastavnicom (*dok si rekao keks* u značenju "vrlo brzo, velikom brzinom" ili *Katica za sve* u značenju "potrčko, osoba koja obavlja najrazličitije

jednostavne, nezahtjevne poslove, osoba koja je svima na usluzi"). Djelomična desemantizacija označava kako je samo dio komponenata izgubio svoje prvotno leksičko značenje, pa se nedesemantizirane komponente najčešće upotrebljavaju i u određivanju frazeološkog značenja (*raditi na crno* u značenju "raditi mimo zakonskih propisa, ilegalno raditi" ili *lavovski dio*: "najveći dio, nerazmjerno velik dio"). Nulta desemantizacija označava ustaljene izraze frazeme kod kojih se ne događa desemantizacija. Takvi su izrazi ustaljeni, čvrste strukture i pripadaju široj frazeologiji ili frazeologiji u širem smislu. Njih ne karakterizira slikovitost, ekspresivnost i konotativno značenje. To su najčešće termini i pojmovi vezani za određena područja (*crna burza, jaje na oko...*). (Fink-Arsovski 2002: 7)

Frazemi se mogu analizirati s različitih aspekata. Pri frazeološkoj analizi najčešće se koriste tri osnovna oblika: semantički, sintaktički i strukturni oblik. (Fink-Arsovski 2002: 7) Semantičku analizu zanima frazeološko značenje, način formiranja značenja, motiviranost i porijeklo frazema. Sintaktička analiza obuhvaća uključivanje frazema u rečenično ustrojstvo i određivanje funkcije frazema u rečenici. Strukturna se analiza bavi opsegom frazema, njegovim leksičkim sastavom i određivanjem sintaktičke glavne komponente frazema. (Fink-Arsovski 2002: 7)

Frazeološka svezu je sveza čije sastavnice govornik ne bira samostalno već je koristi kao gotovu, naučenu svezu. Značenje ove sveze ne izvodi se iz značenja njenih sastavnica već se reproducira u gotovu obliku Menac navodi primjer sveze *desna ruka*. Pridjev *desna* ne označuje položaj u prostoru, a imenica *ruka* ne označuje dio tijela. Označava vjernog pomoćnika: „*On je moja desna ruka*.". Na primjeru sveze „*Majka je djeci oprala uši*“, Menac (2007: 10-11) prikazuje kako pojedine sveze mogu biti slobodne i frazeološke. Stavljanjem situacije u širi kontekst vidjet ćemo pravo značenje sveze. U frazeološkoj svezi dolazi do desemantizacije sastavnica, te bi značenje sveze bilo: „*Majka je ukorila djecu*“.

Frazemi su leksičke sveze koje imaju najviše zajedničkih obilježja s kolokacijskim svezama. (Blagus Bartolec 2012: 50) Kolokacije su izuzetno važne pri učenju novoga jezika i predstavljaju zanimljivo lingvističko područje. Nerijetko, pojmovi frazema i kolokacija bivaju izjednačeni i postoje problemi u razgraničavanju istih. Razlog tome jesu neke zajedničke osobine. U daljnjem tekstu navest ćemo razlike između frazema i kolokacije.

Kolokacija je leksička sveza unutarnjim ustrojem ograničenija od slobodnih sintagmi, ali istodobno i slobodnija od idiomatskih, odnosno frazeoloških sklopova. Kolokacije karakterizira i mala paradigmatska zamjenjivost njihovih članova, dok, s druge strane, slobodne sintagme tvore sveze neograničenoga značenjskog potencijala. I kolokacije i frazemi naime sveze su najmanje dviju riječi koje se učestalo pojavljuju, odnosno za koje je primijećena veća vjerojatnost supojavljivanja (Borić 2002: 107) ili postoji predvidljivost pojavljivanja (Blagus Bartolec 2008: 107). Idiomaticnost je upravo karakteristična za frazeme te se ona, u pravilu, može smatrati razlikovnim obilježjem frazema u odnosu na kolokacije, no to obilježje ipak nema vrijednost apsolutne razlikovnosti jer i značenje nekih kolokacija može biti djelomično preneseno. (Stojić, Murica 2010: 114-115) Značenje tih kolokacija nalazi se u samome odnosu sastavnica sveze riječi. Ovo razgraničenje između pojmova slobodne sintagme, kolokacije i frazema moguće je jasnije razjasniti na primjeru korištenja leksema jezik. Sveze riječi poput *lijepi jezik*, *zanimljivi jezik*, *hrvatski jezik*, *francuski jezik*, *razumljivi jezik* slobodne su sintagme jer je stupanj zamjenjivosti jedne ili druge sastavnice izrazito visok. Leksičke sveze poput *materinski jezik*, *strani jezik*, *nasljedni jezik*, *većinski jezik*, *manjinski jezik*, *službeni jezik* ili pak *ovladati jezikom* jesu kolokacije jer jedna sastavnica zadržava svoje primarno značenje, a druga ga konkretizira. Također, nabrojene sveze riječi imaju čvrsto, nedvosmisleno značenje te jezičnu i semantičku kompaktnost, izrazito visok stupanj čestotnosti i u većoj su ili manjoj mjeri frazeologizirane. Međutim, za razliku od frazema, njihovo značenje proizlazi iz odnosa njihovih sastavnica koje u točno određenome suodnosu imaju i pomalo izmijenjeno značenje (primjerice službeni jezik nije samo zbroj sastavnica, već istodobno i zbroj njihova međusobnog prelijevanja i stvaranja jezičnoga amalgama s jasnim i nedvosmislenim značenjem). Što se idiomaticnosti tiče, u frazemima je, kao u primjeru *ravna kao daska*, riječ o metaforičnosti, odnosno desemantizaciji značenja – pejor. ‘ženska osoba mršave, koščate ili astenične građe, bez prsa i bokova’. Kao takve, frazemske su sastavnice “čvrste” i mogućnost njihove zamjene nekom drugom riječi nije proizvoljna. Sveza riječi *ravna daska*, nasuprot tome, nema preneseno značenje te je pridjev *ravna* moguće zamijeniti nekim drugim pridjevima kako bi se dobilo novo značenje, npr. *široka daska*. No pridjev *ravna* nije moguće zamijeniti jednim od njegovih sinonima i zbog toga je selekcijskoga ograničenja sveza riječi *ravna daska* u tom značenju kolokacija, a ne slobodna sintagma. Razlika između kolokacija i frazema također se očituje u činjenici da se oni

ne mogu pojaviti u istome kontekstu. To pokazuju polisemični primjeri kao što je sintagma *odskočna daska*; ona je ujedno i kolokacija i frazem. Kolokacija u značenju 'sportska daska s koje se izvode skokovi', ali i frazem s prenesenim značenjem 'položaj s kojeg tko namjerava napredovati'. Specifičnost da je neka sintagma istodobno i kolokacija i frazem nije metodološki problem, ali je pritom, svakako, važno odrediti u kojim se uvjetima njezina uporaba smatra kolokacijskom, a kada frazeološkom. Samo situacijski i jezični kontekst može otkriti je li riječ o kolokaciji ili frazemu, npr. *Marko je atletičar i svaki dan vježba na odskočnoj dasci* (doslovno značenje – kolokacija) ili *Njegov trener poznaje mnogo slavnih osoba i to će mu biti odskočna daska* (preneseno značenje – frazem) u karijeri. (Stojić, Murica 2010: 114-115)

Kolokacije su frazeologizirane i u većoj ili manjoj mjeri se odupiru intervencijama, a to ponekad ide do tog stupnja da se zamjena jedne sastavnice sinonimom ili sličnom riječi doživljava kao pogreška pa će se tako majčinski jezik u odnosu na materinski jezik doživjeti kao pogreška. (Burić, Lasić 2012: 234) Izrazi su poput, primjerice, *jezikova juha*, *zli jezici*, *oštar jezik*, *zajednički jezik*, *dugačak jezik* frazemi. Značenje im ne izvodimo iz konkretnoga značenja sastavnica i njihova suodnosa. Njihovo značenje ima metaforički, konotativni i simbolički potencijal, a sveze su između riječi čvrste, gotovo fosilizirane. (Burić, Lasić 2012: 234-25)

Neke kolokacije je teško razgraničiti od takozvanih polufrazema, tj. sveza riječi s djelomično prenesenim značenjem, kako ih neki frazeolozi nazivaju u svojim tipologijama frazema. Pritom baza ima doslovno značenje, a značenje kolokatora može biti preneseno, no još uvijek je transparentno. Upravo se u takvim primjerima očituje idiosinkrastički karakter kolokacija: istovjetni primjer u hrvatskome jeziku glasi naime imati dobre izgleda. Značenje glagola imati u ovom je primjeru transparentno za razliku od glagola otvoriti u njemačkoj kolokaciji. Prema tome moguće je zaključiti da su kolokacije i frazemi slični po tome što predstavljaju specifičnost pojedinoga jezika. (Stojić, Murica 2010: 115)

Kada je riječ o razgraničavanju kolokacija od frazema, osim metaforičnoga, idiomatičnoga značenja koje frazemi nose, a kolokacije ne, važno je istaknuti i stabilnost pojavljivanja uvijek istih, točno određenih sastavnica te reproduktivnost. Frazemi se ne reproduciraju nanovo već se, kao čvrste sveze pohranjene u mozgu,

samoreproduciraju. (Stojić, Murica 2010: 114) Kolokacije, za razliku od frazema, ne moraju u rečenici stajati jedne pored drugih, već se između njih mogu naći druge sintaktičke jedinice. Katkad u kolokacijski odnos ne ulaze s jasnim i konkretnim značenjem, nego nose stanovitu dozu metaforičnosti. Često se razlikuju od jezika do jezika pa ih je moguće okarakterizirati kroz individualnu osebnost jezičnoga znaka. Kolokacije treba razlikovati i od konvencionalnih izraza u koje se ubrajaju pozdravi, uljudni izrazi, izrazi korisni u pojedinim predvidljivim situacijama (samo trenutak, kako ste, dobar dan, dobro došli). Njima je temelj pragmatika i svrha im je olakšati komunikaciju u prepoznatljivim govornim situacijama. Autorica zaključuje da su i kolokacije sveze najmanje dviju riječi koje se učestalo pojavljuju, a kao glavni kriterij razlikovanja može se uzeti idiomatičnost frazema u odnosu na kolokacije. (Burić 2013: 238)

3.1.2. Struktura frazema

Frazem se, prema Ivani Vidović Bolt i Željki Fink-Arsovski može podijeliti na tri tipa, ovisno o opsegu. Prvi je tip fonetska riječ koja je opsegom najmanja frazeološka jedinica i sastoji se od najmanje jedne punoznačne i jedne ili više nepunoznačnih riječi. One zajedno čine naglasnu cjelinu. Fonetska se riječ najčešće sastoji od prijedloga i imenice (*bez pardona*), čestice i imenice (*ni riječi*), veznika i imenice i prijedloga i imenice (*ni za dlaku*). Drugi je tip sveza riječi, koju autorica naziva i frazemi-sintagme, frazemske sintagme i skup riječi. Ovaj je tip sveza najbrojniji i najčešći frazeološki tip. Prema glavnoj riječi mogu biti imeničke, glagolske, pridjevske i priložne, rjeđe brojevne i zamjениčke sveze riječi. Unutar sastavnica postoje različite sintaktičke veze zavisnoga ili nezavisnoga tipa. (Vidović Bolt 2014: 23) Za ovakav tip frazema važnost je u tome što strukturalni tip mora činiti samo jednu akcenatsku cjelinu (Fink-Arsovski 2002: 8). Autorica objašnjava kao manji dio frazeologa smatra da frazem mora imati najmanje dvije autosemantične riječi i najmanje dvije akcenatske cjeline, pa frazeme sa strukturom fonetskih riječi ostavlja izvan frazeoloških okvira. Primjeri takvih frazema su: *za pet*, *bez daljnjega*, *majke mi*.

Skup riječi kao frazeološki strukturni tip sastoji se od najmanje dviju autosemantičkih riječi s najmanje dvjema akcenatskim cjelinama. (Fink-Arsovski 2002: 8) Skup riječi dijeli se na zavisni i nezavisni skup. Zavisni se skup riječi dijeli prema sintaktički glavnoj riječi na imeničke ili supstativne riječi, glagolske ili verbalne te pridjevske ili adjektivne riječi. Prvu skupinu čine frazemi *živa enciklopedija, na brzu ruku, zadnja rupa na svirali*. Drugu skupinu čine frazemi poput *nositi glavu u torbi, govoriti/reći u vjetar*). Treću skupinu, koju obuhvaćaju pridjevski ili adjektivni zavisni skupovi riječi, karakteriziraju frazemi poput: *brz na šakama, lud sto gradi*. Nezavisni skupovi riječi zastupljeni su u manjem broju frazema čije sastavnice nisu u gramatički zavisnom odnosu: *jasno i glasno, kratko i jasno, ni pet ni šest*. (Fink-Arsovski 2002:9)

Treći je oblik sveze frazemska rečenica ili frazem-rečenica. Ovaj oblik karakterizira veći broj sastavnica koje mogu biti samostalne ili se mogu uključivati u određeni kontekst (*gori tlo pod nogama, trla baba lan, da joj prođe dan, pojeo vuk magare, gori pod petama*). Razlikujemo i frazeme sa strukturom rečenice koji su brojna strukturna kategorija. Prema sastavu možemo ih podijeliti na frazeme-rečenice, krnje rečenice, složene rečenice i zavisne (su) rečenice. Frazemi-rečenice u svom sastavu imaju oba glavna rečenična dijela: *diže se kosa na glavi, pojeo vuk magare*. Krnje rečenice nemaju izrečen predikat (*visi o koncu, ide slabo, gori pod petama*). Primjer složene rečenice bile bi: *trla baba lan da joj prođe dan, bilo pa prošlo*. Primjeri zavisnih surečenica su frazemi: *gdje je vrag rekao laku noć, kad (dok) je bog po zemlji hodao*. (Fink-Arsovski 2002: 8)

Frazem se reproducira u gotovom obliku i ne formira se spontanim slaganjem. Može se sastojati od najmanje jedne samostalne i jedne pomoćne riječi. Njegova je struktura uglavnom čvrsta. Značenje frazema ne proizlazi iz značenja njegovih pojedinih sastavnica, nije jednako zbroju značenja tih sastavnica. Često je struktura frazema čvrsta do te mjere da se u njemu pojedina sastavnica ne može zamijeniti drugom riječju, čak ni sinonimom ili riječju bliskom po sferi upotrebe. (Menac 2007: 2) Autorica navodi primjer frazema *borba prsa u prsa* u kojemu ne možemo riječ *prsa* zamijeniti grudima (*borba grudi o grudi*).

Opća čvrstina strukture ipak ne znači da su u svim frazemima sve sastavnice nezamjenjive. Kod nekih se jedna sastavnica može zamijeniti sinonimom, na primjer: *bojati se (plašiti se) svoje sjene, časna (poštena) riječ*. Sastavnice se zamjenjuju

sinonimima ili riječima koje su sastavnici semantički bliske (*dobiti po turu, dobiti po njuški, dobiti po zubima*). (Menac 2007: 12)

Prema Menac (2007: 12) katkad kao zamjenu za jednu sastavnicu nalazimo riječ koja joj nije nimalo bliska po značenju (*gdje je Bog/Vrag rekao laku noć, praviti se Tošo (Englez)*). Ta se pojava događa kad se frazemom izriču suprotne krajnosti (*bog-vrag*) ili se uspoređuju dva različita podrijetla (*Tošo-Englez*).

Prema autorici Vidović Bolt (2011: 23) frazemi se uklapaju u kontekst kao njegov sastavni dio te mogu imati različita ustrojstva. S obzirom na ustrojstvo frazema dijelimo ih prema vrsti riječi središnje punoznačnice pa frazemi mogu biti glagolski, imenički, pridjevski i priložni, a rjeđe brojevni i zamjenički. Unutar sastavnica postoje veze zavisnoga ili nezavisnoga tipa.

Neki frazeolozi naglašavaju kako frazem mora sadržavati barem dvije punoznačnice, no drugi drže da to ipak nije potrebno. (Kolenić 1998: 75)

3.1.3. Zamjene sastavnica frazema

Katkad u frazemu nalazimo na različite riječi istoga značenja. Te riječi potječu iz različitih krajeva. Ponekad takve dijalektno ili lokalno obojene riječi ulaze u frazem i postaju dijelom književne norme (*dobiti šipak/figu*) u značenju: ne dobiti ništa. Promjene frazema dolaze i zbog promjene gramatičkoga značenja. Leksičko značenje ostaje nepromijenjeno. U takve promjene spadaju alternacije svršenog i nesvršenog glagola po vidu kao *dirnuti* i *dirati u srce* te promjene deklinacije, konjugacije ili roda poput *časna riječ-dajem časnu riječ, branio se-braniti ću se rukama i nogama*. (Menac 2007: 13)

3.1.4. Variranja oblika frazema

Prema Menac (2007: 72) postoje četiri tipa variranja frazema. Prvo je variranje na fonetskome planu (*kao od majke rođen-ko od majke rođen*). Drugo je variranje na morfološkom planu (*tražiti dlaku u jaju-tražiti dlaku u jajetu*). Treće variranje oblika frazema je na tvorbenome planu (*pametna glava-pametna glavica*). Četvrto variranje dolazi na sintaktičkom planu (*proći sito i rešeto/proći kroz sito i rešeto*). Leksički je plan obilježen različitim tipovima variranja oblika frazema. Prvo tip označava pojavu kad se jedan element frazema zamjenjuju svojim sinonimom (*do zadnje/posljednje kapi krvi*). U drugom se tipu zamjenjuju elementi koji nisu u međusobnom sinonimijskom odnosu (*pokazati zube/kandže*). Treći tip karakteriziraju zamjenjivost dijelova koji ne pripadaju istoj vrsti riječi (*spavati kao top-spavati kao zaklan*). Četvrti tip karakterizira promjena u opsegu frazema (*nemati pojma, nemati pojma o pojmu*).

Fonetske, morfološke, tvorbene, sintaktičke promjene i leksičko zamjenjivanje sinonima ne mijenja njegov osnovni sastav. Frazem zadržava istu osnovnu strukturu i ne dovodi u pitanje njegovu jedinstvenost. (Menac 2007: 72)

3.1.5. Stil, podjela i podrijetlo frazema

Frazeme možemo promatrati s aspekta pripadanja različitim jezičnim stilovima. Postoji stilski neutralna frazeologija koja je prisutna u sferama svih jezičnih stilova (*od riječi do riječi*). Kao što smo već napomenuli funkcionalni stilovi hrvatskoga standardnog jezika razlikuju se prema nizu jezičnih značajka. Frazemi su prisutni u razgovornome stilu, koriste se u svakodnevnome jezičnom izražavanju (*kud puklo da puklo*), a najviše su prisutni u publicističkome funkcionalnom stilu. (Menac 2007: 19)

Prema konotativnome značenju i stavu govornika koji ih rabi frazeme dijelimo na frazeme odobravanja (*čist kao suza*) i neodobravanja (*bez glave i repa*), frazeme koji izazivaju humor (*za babino brašno*) i frazeme svečanijega tona (*položiti na oltar domovine, preseliti se u vječnost*). Važno je napomenuti kako konotativna značenja

nisu nepromjenjiva. Terminološki frazemi, prelaskom u opći terminološki fond, mijenjaju svoj stil. Ponekad frazemi posjeduju sastavnicu koja nema svoju zamjenu u standardnome jeziku. Takvi su frazemi stilski obilježeni i ograničeni: *imati putra na glavi* ne možemo zamijeniti s *imati maslaca na glavi*. (Menac 2007: 19)

S obzirom na odnos subjekta i objekta radnje, postoje frazemi koju obuhvaćaju dva aspekta iste slike uz različit odnos između subjekta i objekta radnje: *ostaviti na cjedilu* (koga) i *ostati na cjedilu*. (Menac, 2007: 14) Treća se zamjena stvara pomoću riječi suprotnih značenja koji dovode do stvaranja antonimskih parova: *u dobar čas*, *u zao čas*. Autorica Menac navodi kako ove zamjene imaju strogo određene granice i ne mogu formirati frazem istoga značenja uz drugu imenicu ili objekt iz istoga semantičkoga kruga. Tako frazem *zapapriti nekome čorbu* ne može postati *zapapriti varivo*, *zapržiti umak* i slično.

Antica Menac frazeme dijeli na nacionalne (*bacati drvlje i kamenje*, *čekati kao ozebao sunce*, *trice i kućine*) i posuđene. Posuđeni su frazemi nastali u drugome jeziku, a u jezik primatelj došli su bez prilagodbi, najčešće direktnim preuzimanjem ili su se u nekoj mjeri prilagodili jeziku koji ih je posudio (*nositi svoj križ*). Mogu biti posuđeni iz anonimnih izvora kao što je narodna književnost (*čardak ni na nebu ni na zemlji*) ili iz autorske književnosti – domaće ili strane: *od sto glasa čuti nije, biti ili ne biti*. (Menac 2007: 16)

Frazeme možemo podijeliti prema podrijetlu, prema jeziku u kojem je nastao. Menac dijeli frazeme na nacionalne i internacionalne, posuđene frazeme. Nacionalni su frazemi nastali u jeziku u kojem se upotrebljavaju (*davati šakom i kapom*, *ni rod ni pomoz bog*). Primjer hrvatskoga nacionalnog frazema *i mirna Bosna* pokazuje svoju neprevodivost na druge jezike. Posuđeni frazemi nastali su u nekome drugome jeziku te su sasvim ili tek djelomično prilagođeni jeziku koji ih je posudio (*in memoriam*, *željezna zavjesa*, *alfa i omega*). (Menac 2007: 16)

Prema izvoru iz kojega su preuzeti frazeme dijelimo na one preuzete na frazeme na bazi poznatih citata iz književnih djela: poznata izreka iz Gundulićeva Osmana *tko bi gori, sad je doli*, iz Preradovićeve Putnika *bože mili kud sam zašo*. Frazemi preuzeti iz književnih djela mogu biti prevedeni s drugih jezika: Iz Hamleta *biti ili ne biti*, iz Cervantesova Don Quijotea *boriti se s vjetrenjačama*. Prema izvoru preuzimanja frazema postoje frazemi koji su preuzeti iz narodne književnosti,

narodnih pjesama i pripovijedaka: *lakat brade, čiča mića, gotova je priča*. Izreke nastale iz drugih oblika narodnog stvaralaštva *u laži su kratke noge, svakog gosta tri dana dosta, vuk dlaku mijenja ali čud nikada* ne možemo uvrstiti u frazeme iako daju poticaj za stvaranje frazema. (Menac 2007: 17)

Neki frazemi na bazi termina iz različitih znanosti, struka i područja ljudske djelatnosti procesom proširivanja ili prenesenim značenjem ulaze u frazeološki fond. To su frazemi iz područja znanosti i ljudske aktivnosti: *kratki spoj, vaditi drugi korijen*, glazbe: *dizati ton, spuštati ton, svirati prvu violinu*, iz kazališta: *padanje zastora, igrati glavu ili sporednu ulogu*, iz područja sporta: *dobiti žuti karton, niski udarac, greška u koracima*, iz područja pomorstva: *baciti sidro, dići sidro, uploviti u mirnu luku*. (Menac 2007: 19)

Postoje frazemi koju u opći frazeološki fond ulaze iz zatvorenijega kruga govornika (sleng, argo, šatrovački govor), primjerice kartaških žanrova: *otkriti karte, staviti sve na jednu kartu, zaigrati posljednju kartu*.

Autorica Marija Turk 1994. godine objavila je rad pod nazivom *Naznake o podrijetlu frazema* u kojem je kalkirane frazeme smjestila u širi okvir procesa jezičnog posuđivanja i pokazala određene tendencije u genezi, oblicima i uporabi frazema nastalih jezičnim posuđivanjem.

3.2. FRAZEOLŠKO KALKIRANJE

Frazeološki kalk predstavlja semantičku i sintaktičku presliku frazema. (Turk 2013: 65) Prevedene, kalkirane frazeme odlikuje teškoća utvrđivanja u kojemu je jeziku nastao i kako se frazem širio. Pojam frazeološkog kalka spominje se 1949. godine u Betzovoj klasifikaciji, a Louis Deroy 1956. Pod nazivom *Calque d'expression* daje primjere kalkiranih frazema u raznim jezicima. (Turk 2013: 51)

Josip Jernej (1992/1993: 1991-1997) smatra kako se pitanju frazema posvećuje premalo pažnje. U svojim se člancima pozabavio pitanjem podrijetla frazema u hrvatskome jeziku. U članku posvećenom klasifikaciji frazema koji je

objavljen 1992. godine pod nazivom O klasifikaciji frazema govori o tipičnim hrvatskim frazemima, o općeeuropskim frazemima i frazemima koji su 'vjerojatno talijanskoga podrijetla' i one koji su vjerojatno 'građeni prema njemačkom'. Navodi frazeme koji su imali uzori z talijanskoga podrijetla: na svakom koraku, državni udar, crv sumnje, nemati dlake na jeziku, tražiti dlaku u jajetu. Navodi "prerušenicu" iz njemačkoga jezika u funkciji frazema: *medvjeda usluga*.

Autorica Vesna Muhvić-Dimanovski (1996: 269) sljedeće tipove frazeoloških kalkova: vrijeme je novac, biti ili ne biti, zakopati ratnu sjekiru, (biti) vrući krumpir, dati/davati zeleno svjetlo, biti u zajedničkom čamcu. Ti kalkovi potječu iz engleskoga jezika. Frazeološki kalkovi *loviti u mutnome*, (politika) *željezne šake* i (biti) *djevojka (Katica)* za sve dolaze iz njemačkoga jezika.

Ljuba Dabo-Denegri (2007: 167-169) navodi niz frazema za koje se pretpostavlja da su kalkirani prema francuskim obrascima. Tu pretpostavku temelji na strukturnoj sličnosti i podudarnim značenjima frazema u dvama jezicima: *bacati prašinu u oči*, *biti na optuženičkoj klupi*, *lajati na mjesec*, *ustati na lijevu nogu*, *čovjek od pera*, *sedma umjetnost*, *više mrtav nego živ*.

U frazeološkome fondu svakoga jezika izdvajamo nacionalne i posuđene, međunacionalne frazeme. Nacionalni frazemi, često bazirani na folklornim i nacionalnim motivima, puno govore o narodu u kojem su nastali. Takvi se frazemi prenose u nepromijenjenom obliku s koljena na koljeno i nisu prevodivi na druge jezike (*i mirna Bosna*, *ispravljati krivu Drinu*, *za Kulina bana*, *provesti se kao Janko na Kosovu*). Međunacionalni frazemi ulaze u jezik različitih izvora, u različito vrijeme i na različite načine. Frazeologija je više od ostalih jezičnih područja povezana s tradicijom, poviješću i kulturom nekog naroda i tako može pružiti podatke o narodu iz kojeg je pronikla, o njegovim običajima, nazorima i sl. (Turk 1994: 38) Prema Turk takvi su frazemi dio općega frazeološkog fonda nekog jezika. Osim u nekoj jezičnoj činjenici, primjerice toponimu, osobnome imenu ili povijesnome događaju, što izravno upućuje na nacionalni karakter frazema, njihova se posebnost očituje i u tome da se na temelju njihovih sastavnica obično ne može anticipirati značenje cjeline. Takvi su nacionalni, motivacijski neprozirni frazemi u hrvatskome jeziku poput *pozvati crnu Maricu*, *Zvonimirova baština*, *nemati blage veze*, *nemati tri čiste u glavi*... Jedna je od

posebnosti nacionalnih frazema i karakteristika da neki u svom sastavu imaju sastavnicu koja ne postoji u leksičkome fondu: *prodavati zjake*. (Turk 1994:38)

Za nacionalne frazeme bitna sastavnica jesu osobna imena. Možemo ih podijeliti na domaće frazeme i frazeme stranoga podrijetla. Domaći frazemi iskazuju odnose zbivanja, okolnosti, tipične hrvatske prilike: *Martin u Zagreb*, *Martin iz Zagreba* (beskorisno gubljenje vremena, neobavljen posao), *smotati koga kao Vlah pitu* (istući, izmlatiti koga). Ovi frazemi mogu imati jak ekspresivni naboj i rabe se za izražavanje ironije ili ublažavanje vulgarnosti: *natezati se kao Švaba s gaćama* (ne znati raditi svoj posao), *držati se kao drvena Marija* usiljeno se držati / ponašati, *čuditi se kao vlaška mlada* (jako se čuditi, drhtati nad svakim dinarom (biti škrt, cicijašiti), *pokazati bosanski grb* (odbiti nešto). (Turk 1994: 38) Prema autorici, drugu skupinu čine frazemi nacionalnoga karaktera koji su motivirani nekom povijesnom činjenicom, prevedeni i prošireni u mnogim jezicima te pokazuju širenje nacionalnih frazema u druge jezike: *Kolumbovo jaje* u značenju lako rješive zamršene stvari, *Bartolomejska noć* u značenju krvoprolića i velikog pokolja, *Pirova pobjeda* u značenju pobjede s mnogo žrtava.

Prema Turk (1994: 39) frazemi se iz jezika davatelja posuđuju na dva osnovna načina. Prvi je izravno besprijevodno prenošenje. U izravnome besprijevodnom prenošenju elementi se iz jednoga jezičnoga sustava bez promjene unose u drugi. Jezik primatelj adaptira samo izgovor riječi. Ti su frazemi uglavnom latinski izrazi: *ad acta*, *mea culpa*, *in media res*, *pro forma*, *status quo*. Nerijetko se preuzimaju iz engleskog jezika: *Fair play*, iz francuskoga jezika: *carte blanche*, iz talijanskoga: *eppur si muove*. Drugi je način prijenosa potpuno ili djelomično kalkiranje. Prema Turk potpuno kalkiranje ostvaruje se kad se sve sastavnice frazema prevedu na jezik primatelj. Ako se u jeziku primatelju uzimaju iste vrste riječi i isti gramatički oblici kao u jeziku davatelju, govorimo o potpunim frazeološkim kalkovima. Tako je npr. prema francuskome *jeter le gant* (uputiti izazov, izazvati) nalazimo u talijanskome *gettare il guanto*, u hrvatskome baciti rukavicu. Djelomično kalkiranje ostvaruje se kad se samo dio frazema prevodi na jezik primatelj, o drugi dio ostaje posuđenica, prema engleskome *give a chance* (pružiti priliku komu), nalazimo u njemačkome *Eine Chance geben* i hrvatskome jeziku *dati šansu komu*. (Menac 2007: 112)

Ponekad se svi važniji dijelovi frazema preuzimaju bez kalkiranja iz jezika davatelja. Na primjeru *fiks-ideja* preuzeta od francuskoga *Idee fix*, možemo primijetiti kako je frazem prošao određeni stupanj adaptacije te nije izravno prenesen. (Menac 2007: 113)

U prevedene frazeme spadaju i frazemi koji potječu iz antičkoga svijeta. To su uglavnom simboli i motivi iz rimske i grčke mitologije, izreke, književni citati i poslovice. Svi ti frazemi nisu uvijek direktno kalkirani s latinskoga jezika već su u hrvatski jezik došli iz jezika posrednika: francuskoga, njemačkoga, staroslavenskoga jezika. Takvi su frazemi potpuno adaptirani jezicima primateljima. Primjer tih frazema jesu frazemi: *ognjem i mačem, od glave do pete, sad ili nikad, zlatna sredina, sjediti na dvije stolice...*(Menac 2007: 118)

Iz grčke i rimske mitologije, poznatih Ezopovih Basni i znamenitoga Homerovog spjeva prepoznamo frazeme: *Sizifov posao (trud), homerski smijeh, kolo sreće, između Scile i Haribde*. Poznate izreke znamenitih antičkih filozofa i vladara: *Život je borba* (Euripid), *kruha i igara, u zdravu tijelu zdrav duh* (Juvenal), *pjesnička sloboda* (Seneka), *Bolje ikad nego nikad* (Tit Livije). U vezi s Cezarom poznate su izreke: *kocka je bačena, dođoh, vidjeh, pobijedih, zar i ti sine Brute?*. (Menac 2007: 116-117)

Biblija je ostavila velik trag u europskoj kulturi, europskim jezicima i književnosti. Utjecaj se Biblije u jeziku najvećim dijelom ogleda u različitim leksičkim jedinicama koje su biblijskoga podrijetla. Takve se jedinice nazivaju biblizmima. Pod njima razumijevamo lekseme biblijskoga podrijetla te složene jezične jedinice s najmanje jednom desemantiziranom sastavnicom (frazemi, uzrečice, poslovice, izreke i sl.), izrazom i sadržajem potvrđene u Bibliji i/ili izravno ili neizravno povezane s Biblijom. (Opašić 2013: 65) Kršćanstvo i biblijski tekstovi postali su izvor mnogih frazema. Najčešće su prevođeni s grčkoga i latinskoga, odnosno staroslavenskoga jezika. Turk navodi: *od Adama i Eve, nevjerni Toma, Judin poljubac* i mnoge druge.

Izvor frazeologije su i citati, naslovi djela određenih književnika: *vaditi kestene iz vatre* (Lafontaine), *izgubljene iluzije* (Balzac), *čovjek je zvijer* (Zola), *mjesto pod suncem* (Rabelais).(Menac 2007: 120-121)

Prema Antici Menac (2007: 132-133) izdvojit ćemo frazeme prema jeziku davatelju. To su frazemi preuzeti iz engleskoga jezika: *nešto je trulo u državi Danskoj, ukroćena goropadnica, Romeo i Julija* (Shakespeare), *posljednji mohikanac* (Cooper), *borba za opstanak* (Darwin). Hrvatski jezik preuzeo je i frazeme iz njemačkoga jezika: *nož u srce* (Schiller), *prolazi kao crvena nit* (Goethe), *onkraj dobra i zla* (Nietzsche). Česti su i frazemi preuzeti iz talijanskoga jezika: *božanstvena komedija* (Dante), *cilj opravdava sredstvo* (Macchiavelli), *Figaro tu, Figaro tamo* (Rossinijeva opera). Iz ruskoga jezika preuzeto je mnogo frazema poput: *medvjeda usluga* (Krilov), *junak našeg doba* (Ljermontov), *mrtve duše* (Gogolj), *očevi i djeca* (Turgenjev), *učiti, učiti, učiti* (Lenjin). Iz raznih jezika dolaze frazemi *boriti se s vjetrenjačama* (Cervantes), *ljubavni trokut* (Ibsen), *Pakao – to su drugi* (Sartre).

Novije vrijeme donosi i frazeologiju iz političkoga i ekonomskoga svijeta. Ti su frazemi kalkirani i šire se sredstvima javnoga priopćavanja: *željezna zavjesa, hladni rat, crna burza, pranje mozga, plave kacige*.

Navedeni izvori nisu jedini iz kojih frazeologija crpi svoja nadahnuća. Mnoga područja ljudske djelatnosti, poput umjetnosti, znanosti, informatike, politike, sporta, razne terminologije i žargoni, sve su to nepresušni izvori za stvaranje frazeologije, ponajprije nacionalne, zatim i međunarodne frazeologije. (Menac 2005: 133)

3.3. FRAZEOLŠKA POSUĐIVANJA I STVARANJE NOVIH RIJEČI

Engleski jezik sve više ulazi u hrvatski jezični fond. Kada govorimo o frazemima, najviše promjena dolazi upravo na leksičkoj i frazeološkoj razini. Neke od tih riječi u našem se jeziku upotrebljavaju u neadaptiranome obliku (*cool*), dok su neke djelomično ili potpuno adaptirane na ortografskome, fonološkome, morfološkome i semantičkome planu (*deal*>*dil*, *dealer*>*diler*). Postoje primjeri kada neke engleske riječi postanu produktivnima pa se u sekundarnoj adaptaciji od njih stvaraju nove riječi. Tako se od anglicizma *deal* formira glagol *dilati*, *diler* se imenice *dilerica* te pridjev i prilog *dilerski*. (Menac 2007: 207) Na frazeološkome planu susrećemo izraze koji su bez adaptacije preuzeti i engleskog jezika *off the record*).

Neki frazemi ne sadrže anglicizme, ali predstavljaju prijevod engleskih riječi: *svjež početak kao fresh beggining*). Autorica posebno izdvaja primjer engleskoga pridjeva *bad* koji je potpunom adaptacijom ušao u frazeološki fond: *biti u bedu*, u značenju biti neraspoložen ili *pasti u bed*, u značenju pasti u očaj ili neraspoloženje, *nemaš beda* (nemaš srama, nemaš problema, bez ustručavanja).

3.4. FRAZEMI I HRVATSKI DIJALEKTI

Frazemski fond mjesnoga govora važan je pokazatelj leksičkoga blaga. Jezik je osnovno sredstvo prikazivanja i reproduciranja kulture, te nam tako i frazemi pokazuju kulturne svjetonazore određenoga društva. Oni preko svojih sastavnica čuvaju i prenose socijalne elemente i shvaćanja ljudi u nekome području. (Jurišić 2016: 3)

Neki su frazemi preuzeti iz određenih narječja ili dijalekata i prešli u opći leksik. Ponekad su preuzimani cijeli frazemi, a ponekad samo pojedine sastavnice; one se u nekim frazemima mogu, a u nekima ne mogu zamijeniti riječima iz književnog jezika. Među frazemima koji dolaze iz čakavskih govora možemo navesti *zagucati kao glamac* (povjerovati praznim obećanjima, progutati udicu), *ni ćuš ni muš* (*ni riječi, ništa ne reći*), a iz kajkavskih: *ni vrit ni mimo* (neodređen, bezličan), *ma kaj god!* (ne dolazi u obzir, nema veze). Primjer frazema u kojima su samo pojedine sastavnice dijalekte jesu frazemi *biti u gabuli* (biti u neprilici) i *na rit* bi progovorio (ne može šutjeti, ne može ništa zadržati za sebe. (Menac 2007: 210) Nekada se dijalektna sastavnica može zamijeniti riječima iz hrvatskoga standardnog jezika, čime se pojačava ili smanjuje negativna konotacija značenja frazema.

3.5. FRAZEMI I FUNKCIONALNI STILOVI

Autorice Milica Mihaljević i Barbara Kovačević 2006. godine u časopisu *Jezik* objavljuju rad koji istražuje zastupljenost frazema u funkcionalnim stilovima, posebice u publicističkome funkcionalnom stilu. Na temelju rezultata zaključuju da su frazemi

česti u novinskim naslovima. Naglašavaju važnost temeljne funkcija i namjera naslova da privuku pozornost čitatelja da kupi novine i pročita članak. Da bi se ta funkcija zadovoljila, često u frazemima dolazi do različitih modifikacija, kontaminacija i transformacija. Prema autoricama, važna je značajka frazema u publicističkome funkcionalnom stilu kršenje načela njihove promjenjivosti. Navode primjere iz *Večernjeg lista*: *Možda sam na terenu malo hladnije glave od Gorana, no vatra je uvijek unutra* (frazem: *hladne glave*), *Najljepše je upasti u dobro društvo, ali ako ga nema, onda ga netko mora stvoriti* (frazem: *upasti u loše društvo*). Objašnjavaju da je za publicistički funkcionalni stil posebno zanimljivo izostavljanje nekog dijela frazema. Time se aludira na frazem, ali se frazem ne navodi u cijelosti: *zborski Te Deum nije impresionirao, a kaosu iz orkestralne rupe nisu mnogo pomogli ni pojedinačni dobri prilozi, dok pojava znamenitih violončela na način „mačka za rep” za profesionalce nije dostojna ni čitanja a prima vista*. (VL, 3. 12. 2003.) (frazem: *povući mačka za rep*). (Kovačević, Mihaljević, 2006: 7) Navode učestalost višestrukih zamjena sastavnica frazeološkog ustrojstva: *Iako je voda protekle jeseni u valovima letjela na njihov mlin, ne mogu potpisati predaju*. (VL, 3. 1. 2005.) (prema: tjerati (navoditi) vodu na čiji mlin). Publicistički funkcionalni stil karakteriziraju razne poznate izreke, poslovice, citati iz književnih djela, filmova, riječi pjesama. Navode naslove: *Ukrajinski rulet* (prema: *ruski rulet*), *Oči širom zatvorene* (prema: *oči širom otvorene*), *Arbitraža ili sud, pitanje je sad* (prema: *biti ili ne biti pitanje je sad*), *Drugi se mačići u vodu ne bacaju* (prema: *prvi se mačići u vodu bacaju*).

Prisutnost frazema varira s obzirom na različite podžanrove ovoga stila. Frazemi su posebno česti u kolumnama, komentarima, političkim i sportskim člancima. Prisutnost frazema različita je s obzirom na različite podžanrove publicističkoga funkcionalnog stila. (Hudeček, Mihaljević 2009: 313)

4. ISTRAŽIVANJE

S obzirom na to da su autorice Milica Mihaljević i Barbara Kovačević dokazale veliku zastupljenost frazema u dnevnoj tiskovini, ovim istraživanjem želimo utvrditi u kojim su tematskim člancima najzastupljeniji. Polazeći od teze kako dnevni tisak formira svijest čitatelja, novinski naslovi imaju posebnu ulogu u prenošenju poruke. Novinski naslov privlači čitateljevu pozornost te na sažet i zanimljiv način ukazuje na glavnu misao članka. Polazni cilj nam je utvrditi učestalost frazema u dnevnome tisku, kao i prisutnost frazema u naslovima i podnaslovima. Analizirajući literaturu te postavljanjem teorijskoga dijela, osmisli smo istraživačku cjelinu kako bi se utvrdila učestalost frazema u publicističkome funkcionalnom stilu, odnosno dnevnim novinama. Polaziti ćemo od teze da su frazemi česti u publicističkome funkcionalnom stilu te da su najčešći u političkim i sportskim člancima. S obzirom na to da novinski naslovi imaju funkciju privlačenja čitatelja da pročita određeni članak, izdvojiti ćemo frazeme iz novinskih naslova. Svojom slikovitošću i konotativnosti frazemi olakšavaju novinarima pisanje te pridonose ekonomičnosti prostora objave koje je ograničeno. Pronađene frazeme usporedit ćemo i potražiti u *Hrvatskome frazeološkom rječniku* autorica Menac, Fink, Venturin iz 2003. godine, *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika* iz 2015., *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* iz 2012. godine te u bazi frazema Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje na mrežnoj stranici *frazemi.ihjj.hr*. Na kraju rada iznijeti ćemo kritički osvrt na provedeno istraživanje.

4.1. CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Istraživajući literaturu postaviti ćemo dvije hipoteze. Prva hipoteza govori kako su frazemi česti u publicističkome funkcionalnom stilu (novinarsko-publicističkome/žurnalističkome) te da su najčešći upravo u novinskim naslovima i podnaslovima. Također, dosadašnja literatura naglašava ubrzani prodor općega, svakodnevnoga leksika u frazeološku građu. Upravo zbog toga frazeološke rječničke baze i literatura s teškoćama popisuju frazeološki korpus.

Istraživanje ima četiri osnovna cilja. Prvi je cilj utvrditi učestalost frazema u dnevnim novinskim člancima i naslovima. Drugi je cilj istraživanja utvrditi u kojim su tematskim cjelinama najzastupljeniji. Treći je cilj potvrditi prisutnost pronađenih frazema u dosadašnjim frazeološkim rječnicima ili popisanim frazemima. Polazišna pretpostavka je da frazemi ulaze u svakodnevni govor te da ih govornik usvaja i koristi se njima za potrebe svakodnevnoga priopćavanja. S obzirom na njihovu slikovitost, česti su u svakodnevnome tisku. Zbog potreba raznih priopćavanja govornici, publicisti, novinari nerijetko modificiraju frazem ne mijenjajući njegovo značenje. Svakodnevnom komunikacijom nastaju novi frazemi. Prisutnost pronađenih frazema potražili smo u *Hrvatskome frazeološkom rječniku* Antice Menac, Željke Fink-Arsovski i Roberta Venturina iz 2003. godine (HFR), u *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika* (VRH) iz 2015. godine, u *Školskome rječniku hrvatskog jezika* iz 2012. i u bazi frazema IHJJ-a na mrežnoj stranici *frazemi.ihjj.hr*. Četvrti cilj obuhvaća semantičku analizu (sličnosti i razlike u značenju frazema) pronađenih i potvrđenih u korištenim rječnicima.

4.2. METODOLOGIJA I UZORAK ISTRAŽIVANJA

Korpus istraživanja bazira se na dnevnome tisku *Jutarnji list*, *Glas Istre* i *24 sata*. Prikupljeni frazemi pronađeni su u dnevnome tisku koji je izlazio od 28. veljače do 8. ožujka 2017. godine.

U nastavku ovoga rada navest ćemo pronađene frazeme i njihova semantička objašnjenja. Za frazeme koji nisu potvrđeni u *Hrvatskome frazeološkom rječniku* (2003.), *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika* (2015.), *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* iz 2012. godine i u bazi frazema IHJJ-a stavit ćemo znak (-). S obzirom na to da u bazi frazema IHJJ-a nema semantičkoga objašnjenja, istražiti ćemo je li određeni frazem zabilježen i označiti (+). Uz primjer frazema, u zagradama ćemo navesti inicijale dnevnih novina u kojima je frazem pronađen, dan i mjesec izlaženja te broj stranice.

Tablica 1. Frazemi u člancima sportskih tema

R.B.	FRAZEM	HFR	BAZA IHHJ-a	VRH	ŠRHJ
1.	Ruka ruci (GI, 3/3, 30.)	-	-	-	-
2.	Kud koji mili moji, (GI, 3/3, 30.)	-	+	+ na sve strane, spašavajte se ako znate	-
3.	Zlatna sredina (podnaslov) (GI, 3/3, 35.)	+ umjeren stav, izbjegavanje krajnosti (pretjerivanja), sredina između dvije krajnosti, srednji put	-	+ odmjeren i umjeren stav, bez pretjerivanja ili krajnosti	+ umjeren stav, srednji put, prosječnost
4.	Biti na knap (GI, 3/3, 35.)	-	-	-	-
5..	Ako zvijezde budu naklonjene (JL, 3/3, 39.)	-	-	-	-
6.	Vrag nije dao mira (JL, 3/3, 39.)	+ nešto tjera u napast <i>koga</i>	+	+ : nešto tjera u napast <i>koga</i> , ne može mirovati, traži svađu	+ nešto tjera u napast <i>koga</i>
7.	Uvesti reda (GI, 6/3, 31.)	-	+	+ urediti ono što je bilo nesređeno ili neuredno	+ srediti <i>koga</i> , urediti, disciplinirati <i>koga</i> , što
8.	Biti lisac (JL, 3/3, 39.)	+ biti lukavac, prepređenjak,	-	+ lukavac,	+ lukava,

		iskusan čovjek koji vješto iskorištava situaciju u svoju korist		prefriganac, prepredenjak	prepredena osoba
9.	Pokazati se u punom svjetlu (JL, 3/3, 40.)	-	+	+ pokazati svoje prave osobine	+ pokazati svoje prave osobine
10.	Ruka ruku mijе (JL, 3/3, 40.)	-	+	+ kaže se da oni koji imaju zajedničke interese i ovise jedni o drugima uzajamno pomažu, vraćaju usluge, protuusluge, pa i prikrivaju nedopuštene postupke pri kakvom poslu	-
11.	Imati pune ruke posla (JL, 3/3, 40.)	+ imati mnogo posla, biti vrlo zaposlen (zauzet), morati mnogo raditi	+	+ biti vrlo zauzet poslom	+ biti veoma zaposlen, zauzet
12.	Sve ceste vode u Rim (24 sata, 2/3, 11.)	-	-	-	-
13.	Naći se u neobranom grožđu (24 sata, 2/3, 68.)	+ biti/naći se u neprilici, u nezgodnom (teškom) položaju	+	+ biti/naći se u neprilici, u nezgodnu (tešku) položaju	+ biti/naći se u neprilici, u nezgodnu (tešku) položaju
14.	Izuti iz cipela (24 sata, 2/3, 70.-71.)	-	-	-	-
15.	Preuzeti igru u svoje noge (GI, 5/3, 34.)	+ modificirani frazem, od preuzeti u svoje ruke: odlučno preuzeti/preuzimati što, prihvatiti/prihvaćati se	+	-	+ prihvatiti se čega, uzeti što pod svoju vlast

		<i>čega</i> , uzeti/uzimati pod svoju vlast, zavladatai <i>čime</i>			
16.	Bosti u oči (GI, 6/3, 26.)	+ smeta <i>komu što</i> , ne uklapa se , nije u skladu s <i>čim</i> , upadljivo je što ističe se <i>što</i>	-	+ smeta <i>kome što</i> , ne uklapa se, upadljivo je, ističe se	+ smeta <i>kome što</i> , ne uklapa se, upadljivo je, ističe se <i>što</i>
17.	Neće cvasti ruže (GI, 6/3, 28.)	+ teško je <i>komu</i> , ne ide dobro <i>komu</i> , život je težak (kompliciran) <i>komu</i>	+	+ kaže se za nekoga kada se želi naglasiti da u životu ima/nema sreće, da mu u životu sve ide lako/teško	+ teško je <i>komu</i> , ne ide dobro <i>komu</i>
18.	Isplivalo je na površinu (GI, 6/3, 30.)	+ doći/dolaziti do izražaja, postati/postajati aktualan (očigledan, jasan), doći/dolaziti na vidjelo, razotkriti/razotkrivati se	+	+ doći do izražaja, postati poznat, popularan , aktualan, razotkriti se	+ doći do izražaja, postati aktualan, razotkriti se
19.	Vratiti se svijetla obraza (GI, 6/3, 30.)	+ potvrđen frazem osvjetlati obraz: podići ugled <i>komu</i> , čemu	+	-	+ postići uspjeh, istaknuti se čime dobrim
20.	Nije im polazilo za rukom (GI, 6/3, 31.)	+ ne uspijeva, nije uspjelo <i>komu što</i> , ne ide dobro <i>komu što</i> , ne imati uspjeha <i>tko u čemu</i>	+	+ nemati uspjeha u čemu, ne uspjeti/uspijevati	+ ne uspijeva <i>komu što</i> (nije uspjelo), ne ide dobro <i>komu što</i>
21.	Oko sokolovo (GI, 4/3, 46.)	+ dobar vid, odlično zapažanje najsitnijih detalja, čovjek koji dobro vidi i zapaža	+	+ dobar vid, čovjek koji odlično zapaža detalje	+ dobar vid, čovjek koji odlično zapaža detalje
22.	Ni u snovima	-	+		+

	(GI, 4/3, 50.)			+	nikako, nimalo (ne pomisliti, ne nadati se itd.)	nikako, nimalo
23.	Uloviti posljednji vlak (GI, 7/3, 31.)	-	-	+	iskusiti posljednju priliku, učiniti što u posljednji čas	-
24.	Ruku na srce (GI, 7/3, 34.)	+	iskreno (otvoreno) govoreći, pravo da kažem, ako ćemo pravo, reći ću pravu istinu	+	+	iskreno govoreći, pravo da kažem
25.	Držati konce (igre) u rukama (JL, 27/2, 40.)	+	imati dobar uvid u situaciju, držati sve pod kontrolom, vladati situacijom	+	+	držati sve pod nadzorom, vladati situacijom
26.	Kamo god se čovjek okrene (JL, 28/2, 19.)	-		+	-	-
27.	Biti žrtveni jarac (JL, 28/2, 29.)	+	čovjek koji mora ispaštati umjesto drugih, žrtva	+	+	žrtva, čovjek koji je izabran da ispašta umjesto drugih
28.	(Problem) na krilima jednog čovjeka (JL, 28/2, 29.)	-		-	-	-
29.	Krenuti u lov na vještice (JL, 28/2, 31.)	+	progon bez pravog razloga	+	+	-

				opasnih ljudi, progoni nedužnih	
30.	Boriti se s repovima (JL, 28/2, 31.)	-	-	+ boriti se s onima koji su najniže u hijerarhiji, s onima koji nisu važni, ne odlučuju, s posljednjima po važnosti	-
31.	Nadići okvire (JL, 28/2, 32.)	-	+	-	-
32.	Stvarati zlu krv (JL, 28/2, 31.)	+ izazvati/izazivati svađu (zavadu, mržnju)	+	+ izazivati/izazvati svađu (mržnju, razdor	+ izazivati svađu, mržnju
33.	Biti gladan pobjede (JL, 28/2, 33.)	-	+	-	-
34.	Puhati za vrat (JL, 28/2, 33.)	-	+	+ uporno nadzirati, pratiti koga, biti stalan pratilac	-
35.	Motati po glavi (JL, 28/2, 56.)	+ vraćati se uvijek istim mislima, neprestano misliti na <i>što</i> , misli često obuzimaju <i>koga</i>	+	+ dolaze misli, dolazi <i>što</i> na um, vraća se <i>tko</i> uvijek istim mislima, neprestano misliti na <i>što</i>	+ vraća se uvijek istim mislima, neprestano misli na <i>što</i>
36.	Voda je došla do grla (JL, 1/3, 39.)	+ prilike su postale nepodnošljive (neizdržive), postalo je preopasno	+	+ prilike su postale nepodnošljive (neizdržljive), našao se u teškom i opasnome položaju	+ prilike su postale nepodnošljive (neizdržljive), našao se u teškom i opasnome

					položaju
37.	Okrenuti leđa klubu (JL, 1/3, 39.)	+ napustiti/napuštati <i>koga</i> , iznevjeriti <i>koga</i> , <i>što</i> , prekinuti/prekidati odnos s <i>kim</i>	+	+ napustiti, iznevjeriti <i>koga</i> ili <i>što</i>	+ napustiti, iznevjeriti <i>koga</i> ili <i>što</i>
38.	Biti korak ispred ostalih (JL, 1/3, 40.)	-	+	-	-
39.	Pognuti glavu (JL, 1/3, 40.)	+ pokoriti se, teško prihvatiti postojeće stanje	+	+ snužđiti se, pokunjiti se , pokoriti se, pristati pod pritiskom na <i>što</i> , prilagoditi se <i>čemu</i>	+ snužđiti se, pokunjiti se , pokoriti se, pristati pod pritiskom na <i>što</i> , prilagoditi se <i>čemu</i>
40.	Ispisati bajku (JL, 2/3, 35.)	-	-	-	-
41.	Ići na ruku (JL, 2/3, 35.)	+ postupati u korist <i>koga</i> , čega, činiti <i>komu</i> uslugu, htjeti biti koristan <i>komu</i> , <i>čemu</i>	+	+ obavljati neki posao bez teškoća, s uspjehom	+ postupati u <i>čiju</i> korist, činiti <i>komu</i> uslugu
42.	Doći na naplatu (JL, 2/3, 36.)	-	-	+ kaže se da će svatko za sve što je učinjeno biti pozvan da podnese račun	-
43.	Preko bare (JL, 2/3, 38.)	-	-	+ razg., preko Atlantskog oceana	-
44.	Dočekati sa širokim osmijehom (JL, 2/3, 38.)	-	-	-	-

45.	Imati (rezultat) u džepu (JL, 4/3, 79.)	-	+	-	-
46.	Teren je vruć (JL, 4/3, 79.)	-	-	-	-
47.	Dati kolorit (prema dati ton) (JL, 4/3, 80.)	+ davati (odrediti/određivati) stil (ugodaaj, usmjerenje) <i>čega</i>	-	+ odrediti. Određivato stil, smjer, način <i>čega</i>	-
48.	Nije se laktario (JL, 4/3, 81.)	-	-	+ (ne) bezbrižno se probijati do kojeg položaja ne osvrćući se na posljedice	-
49.	Ni za živu glavu (JL, 6/3, 27.)	+ nikako, nipošto, ni pod (pod) koju cijenu, ni slučajno	+	+ nikako, ni slučajno, ni na <i>koji</i> način, ni u <i>kojem</i> slučaju, nipošto, ni pod <i>koju</i> cijenu	+ nikako, ni slučajno, ni na <i>koji</i> način, ni u <i>kojem</i> slučaju
50.	Boriti se do posljednjeg daha (JL, 6/3, 37.)	+ do kraja, do kraja života, do smrti	+	+ do smrti, do kraja života	+ do smrti, do kraja života
51.	O tom potom (JL, 6/3, 38.)	-	+	+ o tome ćemo kasnije govoriti, pustimo sad to	+ o tome ćemo kasnije govoriti, pustimo sad to
52.	Dignuti ruke (24 sata, 26/2, 83.)	+ odustati od <i>koga, čega</i> , prestati se brinuti za <i>koga</i> , što, napustiti/napuštati <i>koga</i> , <i>što</i>	+	+ napustiti <i>koga</i> kao nepopravljivog, odustati od <i>čega</i>	+ odustati od <i>koga, čega</i> , prestati se brinuti o <i>komu</i> , <i>čemu</i>

53.	Zabiti nož u leđa (24 sata, 26/2, 83.)	+ izdati, podmuklo napasti/napadati <i>koga</i>	+	+ podmuklo <i>kome</i> zadati udarac, postupiti podmuklo, izdati <i>koga</i>	+ izdati <i>koga</i> , podmuklo napasti <i>koga</i>
54.	Teško mu je pala vijest (24 sata, 26/2, 83.)	-	-	-	-
55.	Tražiti dlaku u jajetu (24 sata, 27/2, 58.)	+ ulaziti i u najsitnije detalje kako bi se pronašla kakva greška (prigovor), biti sitničav, cjepidlačiti	+	+ biti sitničav, tražiti i najsitniji nedostatak da bi se <i>komu što</i> prigovorilo	+ ulaziti u najsitnije pojednostu da bi se pronašla kakva pogrješka (prigovor), biti sitničav, sitničariti
56.	Ni kriv ni dužan (24 sata, 27/2, 63.)	+ potpuno nevin (nedužan), bez ikakve krivnje, bez pravog razloga (povoda)	+	+ potpuno nevin, bez krivnje	+ potpuno nevin, bez krivnje (
57.	Teško je biti janje među vukovima (24 sata, 28/2, 56.)	-	-	-	-
58.	Proći kroz glavu (24 sata, 1/3, 22.)	-	-	+ sinulo mi je, sjetio sam se	-
59.	Iščekivati bijeli dim (24 sata, 1/3, 63.)	-	-	-	-
60.	Hvatati korak za nekim (24 sata, 1/3, 66.)	+ dostići <i>koga</i> u uspješnosti, izjednačiti se s <i>kim</i>		+ dostići <i>koga</i> , izjednačiti se s <i>kim</i>	+ dostići <i>koga</i> , izjednačiti se s

					<i>kim</i>
61.	Pandorina kutija (podnaslov) (24 sata, 3/3, 56.)	-	+	+ skrivenе nevolje koje mogu naglo izbiti na površinu, izvor svih zala	+ skrivenе nevolje koje mogu naglo izbiti na površinu, izvor svih zala
62.	maske će pasti (24 sata, 3/3, 56.)	+ skinuti/skidati masku/krinku: raskrinkati koga, razotkriti <i>čije</i> skrivenе zamisli, pokazati <i>čiju</i> pravu prirodu (narav), pokazati <i>koga</i> u pravom svjetlu	+	-	+ razotkriti <i>čiju</i> pravu (neugodnu) narav
63.	Sve je u našim rukama (24 sata, 3/3, 59.)	-	+	-	+ imati vlast nad <i>kim</i> , <i>čim</i> , upravljati čijim postupcima
64.	korak po korak (GI, 6/3, 23.)	+ polagano, postupno, malo- pomalo, oprezno	+	+ polako, oprezno, bez žurbe	-
65.	Bit će Dan D prema povijesnom danu kad je u Drugom svjetskom ratu izvršeno iskrcavanje savezničkih trupa u Normandiju (6.lipanj 1944.) (GI, 27/2, 33.)	-	-	-	-

66.	Do posljednjeg daha (JL, 8/3, 37.)	+	+	+	+
		do kraja života, do smrti		do smrti, do kraja života	do smrti, do kraja života
67.	Sve je otišlo k vragu (GI, 26/2, 33.)	+	+	+	+
		propadati, otići u propast, zauvijek nestati		propasti, otići u propast, zauvijek nestati	propasti, otići u propast, zauvijek nestati
68.	Ostati hladne glave (GI, 26/2, 33.)	+	+	+	-
		ostati priseban (hladnokrvan), sačuvati prisebnost (hladnokrvnost)		biti hladnokrvan, promišljen, razuman, logičan, ne djelovati naglo	
69.	Poći za rukom (GI, 26/2, 37.)	+	+	+	+
		uspijeva <i>komu što</i> , imati uspjeha u čemu, biti vješt (spretan) u <i>čemu</i>		imati uspjeha u čemu, uspjeti/uspijevati	(uspijeva komu što, dobro ide
70.	Proveli su se "ko bosu na trnju" (GI, 26/2, 37.)	-	+	+	+
				biti izvrnut najvećim neugodnostima i teškoćama	doživjeti velike neugodnosti (neprilike)
71.	Okrenuti igru na svoj mlin (GI, 26/2, 37.) prema tjerati vodu na svoj mlin	-	-	+	+
				prema okrenuti vodu na svoj mlin, modificirani frazem u značenju djelovati <i>komu</i> u prilog, korist vješto namještajući okolnosti u (svoju, tuđu) korist	djelovati <i>komu</i> u prilog (korist)
72.	Hodati uzdignute glave (GI, 27/2, 30.)	+	+	+	+
		ponosno, samosvjesno, smjelo		ponosno, samosvjesno, smjelo	ponosno, samosvjesno, smjelo

73.	Nešto se "kuha" (GI, 27/2, 30.)	-	+	+ nešto se sprema, nešto se mora dogoditi	-
74.	Osjetiti na svojoj koži (GI, 27/2, 31.)	+ doživjeti (steći) neko (obično neugodno) iskustvo	+	+ doživjeti neko neugodno iskustvo	+ doživjeti neko neugodno iskustvo
75.	Biti pod povećalom (GI, 27/2, 31.)	+ biti promatran oštro (kritički, s osobitom pažnjom, biti pažljivo kontroliran	+	+ biti oštro (kritički) promatran	+ biti oštro (kritički) promatran
76.	Imati velike apetite (GI, 27/2, 31.)	-	-	-	-
77.	Stati iza nekoga (GI, 28/2, 30.)	-	-	+ podržavati kakvu pojavu ili čije stavove, biti nevidljiv pokretač kakva djelovanja	+ podržavati kakvu pojavu ili čije stavove, biti nevidljiv pokretač kakva djelovanja
78.	Imati (nemati) glavu i rep (GI, 28/2, 33.)	+ biti (ne)sređen, (ne)logičan, imati/nemati reda, imati/nemati logike	+	+ biti cjelovit, činiti cjelinu, imati smisla, biti dobro sastavljen	+ nesređeno (nejasno, nelogično, nesuvislo)
79.	Biti "Bože sačuvaj" (GI, 28/2, 34.)	+ biti strašan, užasan, u lošem stanju, ispod svake razine	+	+ nikako, ni govora, strašan, u lošem stanju, ispod svake	+ nikako, ni govora, strašan, u

				razine	lošem stanju, ispod svake razine
80.	Uroditi plodom (GI, 1/3, 34.)	+ postići uspjeh, uspješno završiti što	+	+ postiglo je uspjeh, uspješno je završilo	+ postiglo je uspjeh, uspješno je završilo
81.	Ne polaziti za rukom (GI, 6/3, 31.)	+ ne uspijeva, nemati uspjeha u čemu, ne ići dobro	+	+ nemati uspjeha u čemu, ne uspjeti/uspijevati	+ uspijeva (uspjelo je) komu što, dobro ide komu što
82.	Zakuhati nešto (GI, 8/3, 33.)	+ prirediti veliku neugodnost, dovesti u težak (neugodan) položaj	+	+ prouzročiti probleme	-
83.	Gledaju utakmicu rame uz rame (GI, 8/3, 33.)	+ jedan uz drugoga, jedno uz drugo, zajedno, zajednički složno	+	+ zajedno, složno, jedan uz drugoga	+ jedan uz drugoga, zajednički, složno
84.	Čuvati živu glavu (GI, 8/3, 33.)	-	+	-	-
85.	Da vidim tko kako diše (GI, 8/3, 34.)	-	+	-	-
86.	Bio mu je za petama (GI, 8/3, 34.)	+ slijediti (progoniti) koga, pratiti u stopu <i>koga</i>	+	+ pratiti, slijediti koga	+ slijediti <i>koga</i> , pratiti <i>koga</i>

87.	Napraviti "klik" (GI, 8/3, 41.)	-	-	-	-
88.	Kroz ušicu igle (GI, 1/3, 35.)	-	-	+ jedva proći	-
90.	Dati sve od sebe (JL, 28/2, 32.)	-	+	-	

U sportskim je člancima pronađeno 90 frazema

Tablica 2. Frazemi u člancima političkih tema

POLITIKA					
R.B.	FRAZEM	HFR	Baza IHJJ-a	VRH	ŠRHJ
1.	Načiniti medvjedu uslugu (GI, 3/3, 3.)	-	+	+ šteta učinjena u dobroj namjeri	+ nanijeti štetu <i>komu</i> , ne pomoći <i>komu</i>
2.	Igrati na rog (GI, 3/3, 17.) od puhati na rog	+ pokazivati svoje slaganje <i>s kim</i> , ulagivati postupajući poput njega, prihvaćati čije stavove, pristajati uz <i>koga</i>	-	-	-
3.	Neće pasti u zaborav (GI, 3/3, 17.)	-	+	-	+ nestati iz sjećanja

4.	Uzeti sudbinu u svoje ruke (JL, 3/3, 21.) od uzeti stvar u svoje ruke	+ preuzimati vodstvo, postati gospodar situacije, gospodariti (ovladati) situacijom	-	+ primiti na sebe (kao svoju brigu), zavladatai	+ prihvatiti se čega, uzeti što pod svoju vlast
5.	Prodavati priče (JL, 3/3, 26.) od prodavati maglu	+ varati, obmanjivati, davati lažna obećanja, pripovijedati kojekakve izmišljotine	-	-	-
6.	Zlatna koka (JL, 3/3, 26.)	-	+	-	+ osoba iz koje se može izvući velika materijalna korist
7.	Ruka ruku mije (podnaslov) (24 sata, 2/3, 11.)	-	-	+ kaže se da oni koji imaju zajedničke interese i ovise jedni o drugima uzajamno pomažu, vraćaju usluge, protuusluge, pa i prikrivaju nedopuštene postupke pri kakvom poslu	-
8.	Mali čovjek (GI, 2/3, 3.)	+ 1. običan čovjek koji živi skromno od rada, 2. sitna duša	+	+ običan, prosječan čovjek, obični/prosječni ljudi koji žive skromno; od svoga rada, 2. sitna duša	-
9.	Past će krv (GI, 2/3, 4.)	+ došlo je/doći će do ubojstva, (ranjavanja), poginut će netko, bit će	+	+ došlo je do krvavog obračuna (ubojstvo, ranjavanje)	+ došlo je do krvavog obračuna (ubojstvo,

		ranjen			ranjavanje)
10.	Povući pravi potez (GI, 2/3, 7.)	+ ispravno postupiti, donijeti ispravnu (pravu) odluku	+	-	+ ispravno postupiti, donijeti ispravnu (pravu) odluku
11.	Smetnuti s uma (GI, 2/3, 27.)	+ zaboraviti <i>nakoga</i> , <i>što</i> , izgubiti iz vida <i>koga</i> , <i>što</i>	+	+ prestati imati <i>što</i> na pameti, prestati na <i>što</i> misliti	prestati imati <i>što</i> na pameti, prestati na <i>što</i> misliti
12.	Od srca zahvaliti (GI, 5/3, 22.)	+ srdačno, iskreno, velikodušno (željeti čestitati, zahvaliti itd.)	+	-	+ srdačno, iskreno, velikodušno (željeti čestitati, zahvaliti itd.)
13.	Bez dlake na jeziku (GI, 5/3, 39.)	+ otvoreno, bez okolišanja, bez ustručavanja (reći, kazati itd)	+	+ otvoreno iznositi svoje stavove (mišljenja) bez ustručavanja	+ biti otvoren (iskren), otvoreno iznositi svoja gledišta (mišljenja), govoriti izravno (bez okolišanja, bez straha)
14.	Kažu da su im zavezane ruke (24 sata, 7/3, 22.)	-	+	+ nemati mogućnosti išta učiniti	+ nije slobodan u svojem djelovanju
15.	Gurnuti pod tepih (24 sata, 7/3,	+ skrivati od javnosti što, ne željeti se	+	+ nastojati sakriti nešto što se ne želi da drugi	+ sakriti što, ne željeti se

	22.)	suočiti s problemima		znaju	suočiti s poteškoćama
16.	Lomiti koplja (24 sata, 3/3, 21.)	+ boriti se, prepirati oko čega, voditi žestoku raspravu o čemu	+	+ biti predmet žestokih rasprava, diskusija	+ boriti se (prepirati se i sl.) oko čega
17.	Korak po korak (24 sata, 7/3, 57.)	+ polagano, postupno, malo-pomalo, oprezno	+	+ polako, oprezno, bez žurbe	+ polako, oprezno, bez žurbe
18.	Uzimati zdravo za gotovo (24 sata, 7/3, 32.)	+ lakovjerno prihvatiti/prihvaćati što, biti lakovjeran u čemu	+	+ prihvatiti što bez razmišljanja, ne provjeravajući točnost	+ prihvatiti što bez razmišljanja
19.	Imati debelu kožu (GI, 4/3, 6.)	+ biti bezobziran, bezosjećajan, neosjetljiv na uvrede (tuđu volju)	+	+ biti bezobziran, bezosjećajan, neosjetljiv na uvrjedu i tuđu nevolju, bez stida, bez ponosa	+ biti bezobziran, bezosjećajan, neosjetljiv na uvrjedu i tuđu nevolju, bez stida
20.	Ispasti iz igre (GI, 7/3, 4.)	+ prestati/prestajati sudjelovati u čemu, biti izbačen iz kombinacije		+ prestati sudjelovati u čemu, biti izbačen iz kombinacije	+ prestati sudjelovati u čemu, biti izbačen iz kombinacije
21.	Pranje novca (naslov) (JL, 27/2, 3.)	-	-	+ financijska kriminalna radnja kojom se pribavlja zakonska ispravnost protuzakonito stečenog novca	-

22.	Nije mu baš dobro sjeo (JL, 27/2, 5.)	-	-	+ osjećam kao neugodno i neprobavljivo u želudcu	-
23.	Otkriti svoju najslabiju točku (JL, 27/2, 7.)	+ otkriti nedostatak, slabu stranu, slabost	+	-	-
24.	Ići na glavu (JL, 27/2, 7.)	-	-	-	-
25.	Lupiti u zid (JL, 27/2, 7.)	-	-	-	-
26.	(Napredovati) malim koracima (JL, 27/2, 11.)	-	-	-	-
27.	Riješiti preko noći (JL, 27/2, 11.)	+ u vrlo kratkom vremenskom razdoblju, naglo, brzo postići <i>što</i> , obogatiti se itd)	+	+ u vrlo kratkom vremenskom periodu	+ : u veoma kratkome razdoblju, brzo
29.	Puna usta dobrobiti građana (JL, 28/2, 2.)	+ neprestano hvaliti <i>koga što</i> , ustrajno se hvaliti <i>kim, čim</i> , stalno govoriti pohvalno <i>o komu, o čemu</i>	+	+ previše hvali <i>koga, što</i> , stalno se hvali <i>kim, čim</i>	+ previše hvali <i>koga, što</i> , stalno se hvali <i>kim, čim</i>
30.	Primiti na znanje (JL, 28/2, 7.)	+ primiti obavijest (informaciju), obavijestiti se <i>čime</i> , upoznati se s <i>čime</i>	+	+ primiti obavijest, upoznati se s <i>čim</i>	+ primiti obavijest, upoznati se s <i>čim</i>

31.	Otvoriti oči (JL, 28/2, 12.)	+ pomoći/pomagati <i>komu</i> da uoči suštinu, upozoriti/upozoravati <i>koga</i> na istinu	+	+ osvijestiti <i>što</i> , postati realan, suočiti se s stvarnošću	+ pomoći <i>kome</i> da uoči bit (istinu)
32.	Potpisati ugovor s đavlom (JL, 28/2, 14.)	-	-	+ Stvaranje odnosa s nekim nepouzdanim, nečasnim tako da posljedice mogu biti vrlo loše	-
33.	Potpirivati vatru (JL, 28/2, 18.)	+ obnoviti/obnavljati (izazvati/izazivati) sukobe, nesuglasice	+	+ ponovno izazivati nesuglasice, svađe	+ obnavljati (izazivati sukobe (nesuglasice)
34.	Uхватiti se u koštac (JL, 1/3, 9.)	+ započeti odlučnu borbu s <i>kim</i> , s <i>čim</i> , oštro se sukobiti/sukobljavati s <i>kim</i> , s <i>čim</i>	+	+ početi borbu s <i>kim</i> ili <i>čim</i> (riječima, idejama, razlozima)	-
35.	Biti otvorenih očiju (JL, 1/3, 16.)	-	+	-	-
36.	Upadati u oči (JL, 1/3, 18.)	+ privlačiti pozornost <i>komu</i> , biti jako uočljiv	+	+ privući <i>čiju</i> pozornost	+ privući <i>čiju</i> pozornost
37.	Okrenuti leđa (JL, 28/2, 15.)	+ (napustiti/napuštati <i>koga</i> , iznevjeriti <i>koga</i> , <i>što</i> , prekinuti/prekidati odnos s <i>kim</i>	+	+ napustiti <i>koga</i> ili <i>što</i> , iznevjeriti <i>koga</i> ili <i>što</i>	+ napustiti <i>koga</i> ili <i>što</i> , iznevjeriti <i>koga</i> ili <i>što</i>

38.	Zahtjev je ležao u ladicama, prema držati u ladici (JL, 2/3, 4.)	-	+	-	-
39.	Nemati pojma (JL, 2/3, 7.)	-	+	+ ne znati ništa o <i>čemu</i> , biti potpuno neupućen	+ ne znati ništa o <i>čemu</i> , biti potpuno neupućen
40.	Staviti nekome flaster na usta (JL, 2/3, 7.)	-	+	+ zašutjeti ili spriječiti koga da govori, obično iz oportunih razloga	-
41.	Čuvati kao zmija noge (JL, 2/3, 16.)	+ pomno kriti da se <i>što</i> ne otkrije, tajiti (prikrivati) <i>što</i> od javnosti, ne odavati tajnu	+	+ revno čuvato <i>što</i> , držati u vekoju tajnosti	+ pomno kriti (skrivati), tajiti (prikrivati) <i>što</i> od javnosti
42.	Ne pasti na pamet (JL, 2/3, 16.)	-	+	+ (ne) prisjetiti se, pomisliti	+ (ne) prisjetiti se <i>koga, što</i> , (ne) pomislio je (ne pomišlja) na <i>koga, što</i>
43.	Biti vuk u janjećoj koži (JL, 2/3, 19.)	-	+	+ zla osoba koja se pretvara da je dobra	-
43.	Na dohvat ruke (JL, 2/3, 19.)	+ biti posve blizu, na neznatnoj udaljenosti	+	+ biti posve blizu	+ blizu, na maloj udaljenosti, u izravnoj blizini <i>čega</i>

44.	Nastaviti (govoriti) u ružičastom tonu (JL, 2/3, 19.)	-	-	-	-
45.	Bacati sjenu (JL, 2/3, 28.)	+ naškoditi ugledu <i>koga, čega</i> , umanjivati ugled (vrijednost) <i>koga</i> , <i>čega</i> dovesti u sumnju vrijednost <i>koga, čega</i> , dovoditi u pitanje probuditi sumnju u <i>što</i> , izložiti opasnosti <i>koga</i> , ugroziti <i>koga, što</i>	+	+ umanjivati ugled (vrijednost) <i>koga</i> ili <i>čega</i> ; dovoditi u sumnju vrijednost <i>koga</i> ili <i>čega</i>	+ umanjivati ugled (vrijednost) <i>koga</i> ili <i>čega</i> ; dovoditi u sumnju vrijednost <i>koga</i> ili <i>čega</i>
46.	Koplja će se lomiti (JL, 4/3, 8.)	-	+	+ biti predmet žestokih rasprava, diskusija	+ boriti se (preparati se i sl.) oko <i>čega</i>
47.	Zli jezici (JL, 4/3, 13.)	+ zlobni ljudi, zlobnici koji druge ogovaraju ili o njima lažu	+	+ osobe koje se bave ogovaranjem, oni koji kleveću	+ zlobni ljudi, ljudi koji druge ogovaraju ili kleveću
48.	Šlag na torti (JL, 4/3, 14.)	-	+	-	-
49.	Oštrica je usmjerena (JL, 4/3, 16.)	-	-	-	-
50.	Biti spreman podmetnuti leđa (JL, 4/3, 17.)	+ biti spreman preuzeti na sebe obavezi (skrb, brigu)	+	+ preuzeti teret, ponijeti glavni teret obveze	+ pretrpjeti što u životu, preživjeti mnoge nevolje (neprilike)
51.	Crno na bijelo	+	-	+	+

	(JL, 4/3, 75.)	napismeno, sasvim jasno (razumljivo)		vidljivo, nedvosmisleno, napismeno	napismeno, sasvim jasno (razumljivo)
52.	Ne dobiti ni lipe (JL, 4/3,2.)	-	+	-	-
53.	Jednim potezom pera (JL, 4/3, 4.)	+ sudbonosnom odlukom, potpisom koji stupa na snagu važna, ali često nepovoljna odluka (zaključak)	-	+ bez oklijevanja ili bez sentimentalnosti, brzo, odlučno	-
54.	Nastaviti poslovati pod istim krovom (JL, 4/3, 8.)	+ u istom stanu, kući	+	+ u istoj kući, u istom stanu	+ u istoj kući (stanu)
55.	Na duge staze (JL, 4/3, 6.)	+ na dugo vrijeme, za dugo trajanje, zadugo	+	-	-
56.	Gurati glavu u pijesak (JL, 4/3, 8.)	+ namjerno ignorirati i ne željeti se suočiti s neugodnom stvarnošću, zatvarati oči pred činjenicama	+	+ zatvarati oči pred opasnostima	+ namjerno ignorirati i ne željeti se suočiti s neugodnom stvarnošću
57.	Biti lutka na koncu (JL, 4/3, 12.)	-	-	-	-

58.	Na moj račun izgovorila... (JL, 4/3, 13.)	+ u odnosu na <i>koga</i> , na <i>što</i> , u vezi s <i>kim</i> , s <i>čim</i> , na <i>čiju</i> štetu	+	+ ići na <i>čiju</i> štetu, nepovoljno za <i>koga</i>	-
59.	Otvorila su se vrata (JL, 6/3, 18.)	+ pružiti mogućnost za sudjelovanje (akciju) <i>komu</i> , <i>čemu</i> , omogućiti <i>komu</i> , <i>čemu</i> slobodan razvitak	+	+ dobrodošao je tko, rado (srdačno) će biti primljen	+ pružiti mogućnost za djelovanje (akciju) <i>komu</i> , <i>čemu</i> , omogućiti <i>komu</i> , <i>čemu</i> slobodan razvoj (razvitak), dobrodošao je <i>tko</i> , rado (srdačno) će biti primljen
60.	Ostala kost u grlu (JL, 6/3, 24.)	+ ostala smetnja, jako smetati <i>komu</i>	+	-	-
61.	Igrati svoje igre (24 sata, 26/2, 4.)	-	-	-	-
62.	Dobiti vjetar u leđa (24 sata, 26/2, 20.)	+ povoljne (poticajne) okolnosti	+	+ povoljne okolnosti	+ povoljne okolnosti
64.	Imati na umu (JL, 28/2, 3.)	+ odustati od <i>koga</i> , <i>čega</i> , prestati se brinuti za <i>koga</i> , <i>što</i> ,	+	+ misлити na <i>koga</i> , <i>što</i> , pamtiti, povesti, voditi računa, pobrinuti se o <i>kome</i> ili o <i>čemu</i>	+ misлити o <i>komu</i> , o <i>čemu</i> , ne zaboraviti na <i>koga</i> , <i>što</i>

		napustiti/napuštati <i>koga, što</i> misliti o <i>komu, čemu</i> (na <i>koga, što</i>), ne zaboraviti na <i>koga</i> , na <i>što</i> , voditi računa o <i>komu, o čemu</i>			
65.	Lomljenje kopalja (lomiti koplja) (24 sata, 7/3, 17.)	+ boriti se, prepirati oko <i>čega</i> , voditi žestoku raspravu o <i>čemu</i>	+	+ biti predmet žestokih rasprava, diskusija	+ boriti se (prepirati se i sl.) oko <i>čega</i>
66.	Imati više sluha za... (24 sata, 4/3, 4.)	+ imati razumijevanja, imati sposobnost da se <i>što</i> shvati, imati osjećaj za <i>što</i>	+	+ imati sposobnost da se <i>što</i> shvati, imati razumijevanja za pojave oko sebe, biti istančan	+ imati razumijevanja za <i>što</i> , imati sposobnost da se <i>što</i> shvati
67.	Živjeti kao životinja (24 sata, 4/3, 4.)	-	-	-	-
68.	Lupanje prazne slame (24 sata, 4/3, 4.)	+ mlaćenje prazne slame: dangubiti (gubiti vrijeme) brbljanjem, bespotrebno blebetanje, raspredati uvijek isto	+	+ besciljno i bespredmetno raspredati	+ gubiti vrijeme brbljanjem, govoriti uvijek isto
69.	Podvucite crtu! (24 sata, 6/3, 62.)	+ prestati se baviti nečim <i>što</i> je je dugo opterećivalo <i>koga</i> , završiti ono <i>što</i> je bilo problematično, dovesti stvar do kraja	+	+ zaključiti/zaključivati kakav posao zbrajajući rezultate, razmisliti o onome <i>što</i> se napravilo	+ dovesti <i>što</i> do kraja; završiti <i>što</i> problematično
70.	Lov u mutnom	-	+	-	+

	(24 sata, 7/3, 2.)				koristiti se neurednim prilikama za svoje (vlastito) napredovanje, bogatiti se na sumnjiv način
71.	Od kolijevke pa do groba (24 sata, 8/3, 2.)	-	+	+ cijeloga života	-
72.	Sjediti na dvije stolice (24 sata, 8/3, 9.)	+ istodobno podržavati dvije strane, držati se dvolično, biti dvoličan	+	+ istodobno podržavati dvije strane, biti dvoličan	+ istodobno podržavati dvije strane, biti dvoličan
73.	Napraviti cirkus (24 sata, 8/3, 11.)	-	+	+ razg., napraviti veliku neozbiljnost, pothvat iliposao koji postaje parodija	-
74.	Ispici pa reci! (24 sata, 8/3, 12.)	-	-	+ kaže se da se prvo treba promisliti, pa onda govoriti	-
75.	Ne drži vodu (24 sata, 8/3, 14.)	+ argumenti (teze, tvrdnje) su neuvjerljivi (neutemeljeni), neuvjerljivo (neodrživo, neprihvatljivo je što)	-	+ argumenti (teze, tvrdnje) nisu uvjerljivi, utemeljeni, neuvjerljivo, neodrživo, neprihvatljivo je što	+ argumenti, teze, tvrdnje su neuvjerljivi (neutemeljeni), neuvjerljivo neizdrživo, neprihvatljivo je što
76.	Biti pod nosom	+	+	+	+

	(GI, 6/3, 24.)	u neposrednoj blizini, jako blizu		vrlo je blizu	u izravnoj blizini, veoma blizu
77.	Kititi se tuđim perjem (24 sata, 8/3, 18.)	+ prikazivati tuđe zasluge kao svoje, pripisivati sebi tuđe misli (djela), plagirati	+	+ prisvajati tuđe zasluge	+ prikazivati tuđe zasluge kao svoje, pripisivati sebi tuđe misli (djela)
78.	Uprti prstom u nekoga (24 sata, 8/3, 18.)	+ optuživati koga, što, razotkrivati koga, što, narugati/rugati se komu, izvrnuti ruglu koga, što	+	+ optužiti koga, što; narugati se komu	+ optužiti koga, što; narugati se komu
79.	Stisnuti zube (24 sata, 8/3, 25.)	+ trpjeti bol (nedaću, nepravdu), strpljivo podnositi bol (teškoće, tegobe)	+	+ odlučno trpjeti, ne davati glasa od sebe u tuži, naporu, brizi i sl.	+ otrpjeti bol (nedaće, nepravde, uvrjede), strpljivo podnijeti bol (teškoće)
80.	Dignuti ruke od svega (24 sata, 8/3, 26.)	+ odustati od koga, čega, prestati se brinuti za koga, što, napustiti/napušti koga, što	+	+ napustiti koga kao nepopravljivog, odustati od čega	-
81.	Imati na umu (24 sata, 27/2, 13.)	+	+	+	+ : misliti o komu, o čemu,

		misлити o <i>komu</i> , <i>čemu</i> (na koga što), ne zaboraviti na <i>koga</i> , na <i>što</i> , voditi računa o <i>komu</i> , o <i>čemu</i>		misлити na <i>koga</i> , <i>što</i> , pamtiti, povesti, voditi računa, pobrinuti se o <i>kome</i> ili o <i>čemu</i>	ne zaboraviti na <i>koga</i> , <i>što</i>
82.	U najmanju ruku (JL, 7/3, 7.)	+ barem, ako ništa drugo, možda samo to	+	+ u značenju minimuma onoga što znači riječ na koju se odnosi	+ barem, ako ništa drugo, možda samo to
83.	Dati zeleno svjetlo (JL, 7/3, 7.)	+ dopustiti, odobriti komu <i>što</i>	+	+ dopustiti <i>komu što</i>	+ dopustiti <i>komu</i> <i>što</i>
84.	Dići se na noge (JL, 7/3, 11.)	+ 1. dignuti na ustanak <i>koga</i> 2. izliječiti <i>koga</i> 3. pripremiti <i>koga</i> za samostalan život i rad, odgojiti <i>koga</i> tako da je sposoban za samostalan život 4. oduševiti <i>koga</i> , zadiviti <i>koga</i> , izazvati <i>čije</i> ushićenje, uznemiriti, uzbuniti <i>koga</i> , izazvati pomutnju	+	-	+ 1. dignuti na ustanak <i>koga</i> 2. izliječiti <i>koga</i> 3. pripremiti <i>koga</i> za samostalan život i rad
85.	(Ne) pasti na plodno tlo (JL, 7/3, 13.)	+ (ne) naići na dobar prijam, (ne) imati velikih izgleda za uspjeh, početi davati rezultate, (ne) biti dobro prihvaćen	+	+ (ne) dati rezultate, (ne) imati učinka	+ dobro (nije/je) prihvaćeno što, ima što velikih izgleda za uspjeh

86.	Mutiti vodu (JL, 7/3, 17.)	-	+	+ stvarati komu poteškoće gdje ih nije očekivao	-
87.	Biti u ringu (JL, 8/3, 3.)	-	-	-	-
88.	Ostati visjeti u zraku (JL, 8/3, 3.)	+ ostati nedorečeno (neizvjesno), tek se naslučuje (nazire) <i>što</i> , nešto neodređeno postoji, nešto tu ima	+	+ tek se naslučuje (nazire) <i>što</i> , nešto neodređeno postoji, nešto tu ima	+ tek se naslučuje (nazire) <i>što</i> , nešto neodređeno postoji, nešto tu ima
89.	Tražiti crno na bijelo (JL, 8/3, 3.)	+ tražiti napismeno, sasvim jasno (razumljivo)	+	+ vidljivo, nedvosmisleno, napismeno	+ napismeno, sasvim jasno (razumljivo)
90.	Okrenuti leđa (JL, 8/3, 9.)	+ napustiti/napušti <i>koga</i> , iznevjeriti <i>koga, što</i> , prekinuti/prekidati odnos s <i>kim</i>	+	+ : napustiti <i>koga</i> ili <i>što</i> , iznevjeriti <i>koga</i> ili <i>što</i>	+ napustiti, iznevjeriti <i>koga</i> ili <i>što</i>
91.	Šakom i kapom (JL, 8/3, 10.)	+ davati drugima mnogo (obilno, rasipno), ne škrtariti	+	+ obilno dijeliti, biti vrlo darežljiv ili rasipan	+ davati drugima mnogo (obilno), biti rasipan

92.	Rekao je što mu leži na srcu (JL, 8/3, 16.)	+ veoma je važno, jako je stalo <i>komu</i> do čega	+	-	+ veoma je važno <i>komu</i> , što, veoma je stalo <i>komu</i> do čega
93.	Otvorio karte (JL, 8/3, 16.)	+ otkriti, pokazati svoje prave namjere, prestati skrivati svoje namjere (mišljenja), očitovati se do kraja	+	+ otvoreno postupati, ne skrivati svoje namjere	+ otvoreno postupati, ne skrivati svoje namjere
94.	Na crno (JL, 8/3, 33.)	+ ilegalno, na nezakonit način	+	+ ilegalno, na nezakonit način	+ na nezakonit način
95.	Ne vidjeti nikakvu dramu (GI, 26/2, 4.)	-	-	-	-
96.	Jednim udarcem dvije muhe (GI, 26/2, 14.)	+ poduzeti što da se ostvari dvostruka korist, istom akcijom postići dva probitka	+	+ jednom akcijom postići dva cilja	+ jednim postupkom postići dvostruki uspjeh
97.	Ruku pod ruku (GI, 27/2, 4.)	+ biti usko (tjesno) povezani, zajedno se pojavljivati, dobro se slagati	+	-	+ biti tjesno povezan, dobro se slagati
98.	Pomesti nešto pod tepih od gurnuti što pod tepih (GI, 27/2, 4.)	+ (gurnuti): skrivati od javnosti što, ne željeti se suočiti s problemima	+	+ nastojati sakriti nešto što se ne želi da drugo znaju	+ (sakriti što, ne željeti se suočiti s poteškoćama

99.	Imati vezane ruke (GI, 27/2, 4.)	+ ne biti slobodan u svom djelovanju, imati ograničene mogućnosti djelovanja	+	+ nemati mogućnost išta učiniti	+ nije slobodan u svome djelovanju
100.	Osigurati veći dio kolača (GI, 27/2, 6.)	-	-	+ sudjelovati u razdiobi dobiti	-
101.	Trbuhom za kruhom (GI, 28/2, 14.)	+ morati napustiti zavičaj u potrazi za poslom, otići iz nužde u tuđinu	+	+ u nuždi ići po svijetu, tražiti posla gdje ga ima	+ biti prisiljen napustiti zavičaj u potrazi za poslom
102.	Rame uz rame (GI, 7/3, 20.) i (28/2, 20.)	+ jedan uz drugoga, jedno uz drugo, zajedno, zajednički složno	+	+ zajedno, složno, jedan uz drugoga	+ jdan uz drugoga, zajednički, složno
103.	Ostati u sjeni (GI, 8/3, 4.)	+ ne doći/dolaziti do izražaja, biti neprimjetan (nezapažen), držati se daleko od javnosti, držati se nenametljivo	+	+ ne doći do izražaja, biti (ostati) neprimjetan	+ ne doći do izražaja, biti (ostati) neprimjetan
104.	Izlaze kosturi iz ormara (GI, 8/3, 7.)	-	-	-	-
105.	Zapeti za oko (GI, 8/3, 7.)	+ privući/privlačiti pozornost <i>komu</i> , jako je uočljivo	+	+ biti uočen, svijdeti se <i>komu</i>	-
106.	Naići na zid (GI, 8/3, 16.)	-	-	-	-

107.	Uzduž i poprijeko (GI, 8/3, 17.)	+ potpuno, temeljito, u svim pojedinostima, sa svih strana	+	+ potpuno, temeljito, u svim pojedinostima, sa svih strana	+ potpuno, temeljito, u svim pojedinostima, sa svih strana
108.	Okrenuti glavu od nekoga (GI, 8/3, 19.)	-	+	+ ne obraćati pozornost na <i>koga</i> , ne posvetiti pozornost <i>komu</i>	-
109.	Živi bili, pa vidjeli (GI, 3/3, 17.)	-	+	+ uvjerit ćete se, uvjerit ćete se, vidjet ćemo	-
110.	U prvom planu (GI, 2/3, 3.)	-	+	+ biti/postati najvažniji (zapaženim, istaknutim), osobito se istaknuti	-
111.	Povući pravi potez (GI, 2/3, 3.)	-	+	-	+ ispravno postupiti, donijeti ispravnu (pravu) odluku
112.	Ruku uz ruku (GI, 4/3, 16.)	-	-	-	-
113.	Oko sokolovo (GI, 4/3, 5.)	+ dobar vid, odlično zapažanje najsitnijih detalja, čovjek koji dobro vidi i zapaža	+	+ dobar vid, čovjek koji odlično zapaža detalje	+ dobar vid, čovjek koji odlično zapaža detalje

114.	Snažno zagristi za nešto (JL, 27/2, 19.)	-	-	-	-
115.	Uхватiti u koštac (JL, 1/3, 9.)	-	+	+ početi borbu s kim ili čim (riječima, idejama, razlozima)	-
116.	Dovesti u pitanje (JL, 4/3, 5.)	-	+	+ biti nesiguran, neizvjestan, potati teško ostvariv (1050.)	+ probuditi sumnju u što, izložiti što opasnosti, ugroziti što (490.)

U člancima s političkim temama pronađeno je 116 frazema.

Tablica 3. Frazemi u ostalim tematskim člancima

RAZNE TEME: ZDRAVLJE, ŽIVOT , KULTURA, SLAVNE OSOBE, CRNA KRONIKA					
R.B.	FRAZEM	HFR	BAZA IHJJ-a	VRH	ŠRHJ
1.	Razbijati glavu (GI, 3/3, 41.)	+ mučiti sebe mislima, dugo razmišljati, mučno tražiti rješenje	+	+ mučiti se mislima, dugo razmišljati o čemu, mučno tražiti rješenje	+ mučiti se mislima, dugo razmišljati o čemu, mučno tražiti rješenje
2.	Vjetar u leđa (GI, 3/3, 41.)	+ povoljnije (poticajne) okolnosti	+	+ povoljne okolnosti	+ povoljne okolnosti
3.	Od glave do pete		+		

	(24 sata, 8/3, 49.)	+ 1. potpuno, sasvim, u cjelosti, u svemu, u svim pojednostima 2. pravi, pravcati, istinski		+ potpuno, sasvim, sav, u cjelosti, u svemu, u svim pojednostima, u svakom pogledu 2. pravi, istinski	+ potpuno, sasvim, sav, u cjelosti, u svemu, u svim pojednostima, u svakom pogledu 2. pravi, istinski
4.	Izgubiti glavu (JL, 3/3, 33.)	+ zbuniti se, ne snaći se, izgubiti/gubiti prisebnost	+	+ poginuti, uspaničiti se, biti očaran <i>kime</i> , poludjeti za <i>kim</i>	+ poginuti, izgubiti život
5.	Skidam kapu (JL, 3/3, 38.)	+ odavati priznanje, iskazivati poštovanje (divljenje) <i>komu</i> , <i>čemu</i> , cjeniti (poštivati) <i>koga</i>	+	+ odobriti, odati priznanje za <i>što</i>	+ odati <i>komu</i> priznanje; iskazati poštovanje (divljenje) <i>komu</i>
6.	Klečati pred nekim (JL, 3/3, 38.)	-	-	+ pokoriti se, pokazati poniznost	-
7.	Hvala Bogu! (GI, 2/3, 31.)	-	+	-	-
8.	Imati pune ruke posla (GI, 5/3, 23. i 36.)	+ imati mnogo posla, biti vrlo zaposlen (zauzet), morati mnogo raditi	+	+ biti vrlo zauzet poslom	+ biti veoma zaposlen (zauzet)
9.	Podvući crtu (24 sata, 6/3, 62.)	+ prestati se baviti nečim <i>što</i> je je dugo opterećivalo <i>koga</i> , završiti ono <i>što</i> je bilo problematično, dovesti stvar do	+	+ zaključiti/zaključivati kakav posao zbrajajući rezultate, razmisliti o onome <i>što</i> se napravilo	+ dovesti <i>što</i> do kraja; završiti <i>što</i> problematično

		kraja			
10.	Jedite prašinu! (24 sata, 7/3, 4.)	-	-	-	-
11.	Ruku pod ruku (GI, 27/2, 2.)	+ biti usko (tijesno) povezani, zajedno se pojavljivati, dobro se slagati	+	+ hodajući držati ili biti držan, raditi isto <i>što i tko</i> drugi u smislu društvenog djelovanja, provođenja političkih planova itd.	+ biti tijesno povezan, dobro se slagati
12.	Od malih nogu (24 sata, 4/3, 53. i 7/3, 26.)	+ od ranog djetinjstva, od malena	+	+ od ranog djetinjstva	+ od ranog djetinjstva
13.	Stajati uz bok (JL, 27/2, 9.)	+ postati ravan <i>komu, čemu,</i> izjednačiti se s <i>kim, s čim</i>	+	+ biti jednako vrijedan, dobar kao tko drugi	+ postati ravan <i>komu, čemu,</i> izjednačiti se s <i>kim, s čim,</i> mjeriti se s podobnim osobinama 2. pomoći <i>komu,</i> biti oslonac <i>komu</i>
14.	Pasti na leđa (nekome) (JL, 28/2, 8.)	+ postati <i>komu,</i> <i>čemu</i> teret, opterećenje, postati <i>čijom</i> brigom	+	-	+ postati <i>komu,</i> <i>čemu</i> teret (opterećenje), postati <i>čijom</i> brigom
15.	Hvala Bogu! (JL, 28/2, 11.)	-	+	-	-
16.	Uzeti na zub	+	+	+	+

	(JL, 28/2, 21.)	okomiti s na <i>koga</i> , zamrziti <i>koga</i> , biti gnjevan (kivan) na <i>koga</i>		stalno imati <i>nešto</i> protiv <i>koga</i> , mrziti <i>koga</i>	okomiti se na nekoga, biti gnjevan (bijesan) na <i>koga</i> , početi zlostavljati <i>koga</i>
17.	Motati po glavi (JL, 8/3, 40.)	+ vraćati se uvijek istim mislima, neprestano misliti na <i>što</i> , misli često obuzimaju <i>koga</i>	+	+ dolaze misli, dolazi <i>što</i> na um, vraća se <i>tko</i> uvijek istim mislima, neprestano misliti na <i>što</i>	+ vraća se uvijek istim mislima, neprestano misli na <i>što</i>
18.	Slomiti na leđima (JL, 2/3, 4.)	-	-	-	-
19.	S gaćama na štapu (JL, 2/3, 28.)	+ materijalno propasti, izgubiti svu imovinu, osiromašiti	+	+ financijski propasti, biti materijalno uništen, bez imovine, osiromašen, sve izgubiti	+ biti materijalno upropašten, bez imovine, osiromašen
20.	Krenuti svatko svojom putem (JL, 2/3, 34.)	+ živjeti prema vlastitim svojim uvjerenjima, po svojoj volji, držati se svoga stava, ovdje: odvojiti se	-	+ živjeti prema vlastitim uvjerenjima, živjeti po svojoj volji, držati se svoga stava, osamostaliti se	+ : živjeti prema vlastitim uvjerenjima, živjeti po svojoj volji, osamostaliti se
21.	Trpati u isti koš (JL, 6/3, 47.)	+ spajati, izjednačavati nespojivo, poistovjećivati <i>što</i> s <i>čime</i>	+	+ spojiti nespojivo, izjednačiti	+ spojiti nespojivo, izjednačiti <i>što</i>
22.	Izbjeći u širokom luku (JL, 6/3, 47.)	-	+	-	-

23.	Upala motorka u med (24 sata, 26/2, 8.) Prema upala sjekira u med	+ iznenada se posrećilo <i>komu</i> , imati sreće, uspjelo je <i>komu</i> da znatno popravi svoju materijalnu situaciju	+	+ imao je sreće (uspjeha)	+ imao je sreće (uspjeha)
24.	Dirati u dušu (24 sata, 27/2, 51.)	-	+	+ duboko uzbuđivati, potresti	-
25.	Od viška glava ne boli (24 sata, 1/3, 25.)	-	-	+ kaže se da je bolje imati čega više nego manje	-
26.	Pljunuti u lice (24 sata, 1/3, 55.)	-	+	+ vrijeđati <i>koga</i>	-
27.	Kap je prelila čašu (24 sata, 3/3, 38.)	-	-	+ kaže se u situaciji u kojoj se <i>što</i> više ne može trpjeti, kada je sve prešlo svaku mjeru i postane neizdrživo	+ ne može više trpjeti <i>što</i> , prešlo je svaku mjeru <i>što</i> , postalo je neizdrživo
28.	Nema zle krvi (24 sata, 3/3, 52.)	+ (ne) izazvati/izazivati svađu (zavađu, mržnju)	+	+ izazivati svađu, mržnju razdor	+ (ne) izazivati svađu, mržnju
29.	Uzeti pre veliki zalogaj (24 sata, 3/3, 53.)	+ nedostižan (težak, teško ostvariv) zadatak	+	+ nedostižan, težak zadatak	+ nedostižan (težak) zadatak

30.	Od malih nogu (naslov) (GI, 7/3, 15.)	+ od ranog djetinjstva, od malena	+	+ od ranog djetinjstva	+ od ranog djetinjstva
31.	Htjeti nekog živog pojesti (24 sata, 4/3, 58.)	-	-	-	-
32.	Stati na noge (24 sata, 7/2, 47.)	+ osamostaliti se, postati financijski neovisan	+	+ osamostaliti se, postati financijski neovisan	+ osamostaliti se, postati finacijski neovisnim
33.	Pustiti suzu (24 sata, 8/3, 22.)	+ nakratko zaplakati	+	+ zaplakati od ganuća	+ nakratko zaplakati
34.	U četiri zida (24 sata, 8/3, 29.)	+ u sobi (kući, stanu), u svom domu, u zatvorenom prostoru (prostoriji)	+	+ živjeti povučeno, ne izlaziti iz kuće, ne dolaziti s kim u dodir	+ u sobi, u svojem domu, u zatvorenoj prostoriji
35.	Od glave do pete (JL, 3/3, 30.)	+ 1. potpuno, sasvim, u cjelosti, u svemu, u svim pojednostima 2. pravi, pravcati, istinski	+	+ potpuno, sasvim, sav, u cjelosti, u svemu, u svim pojednostima, u svakom pogledu 2. pravi, istinski	+ potpuno, sasvim, sav, u cjelosti, u svemu, u svim pojednostima, u svakom pogledu 2. pravi, istinski
36.	Kao jaje jajetu (JL, 7/3, 28.)	+ biti veoma sličan <i>komu</i> , biti gotovo jednak <i>komu</i> , biti vrlo slične vanjštine	+	+ jako sličan	+ biti veoma sličan, nalikovati jedno na drugo
37.	Naoružani do	+	+	+	+

	zuba (JL, 8/3, 12.)	dobro naoružan, sav u oružju		imati mnogo oružja	dobro naoružani
38.	Gledati oči u oči (JL, 8/3, 12.)	+ sučelice, licem u lice, licem jedan prema drugom	-	+ izravno, sučelice, suočivši se tako da se ne može mimoći, suočiti se izravno s argumentima i protuargumentima	+ sučelice, suočivši se
39.	Pružiti posljednji atom snage (24 sata, . 28/2, 19.)	-	+	-	-
40.	Dati do znanja (JL, 8/3, 34.)	+ dati obavijest (informaciju) <i>komu</i> , obavijestiti, upozoriti <i>koga</i>	+	+ dati obavijest (informaciju) <i>komu</i> , obavijestiti (upoznati) <i>koga</i>	+ dati obavijest (informaciju) <i>komu</i> , obavijestiti (upozoriti) <i>koga</i>
41.	Stisnuti zube (24 sata, 8/3, 25.)	+ trpjeti bol (nedaću, nepravdu), strpljivo podnositi bol (teškoće, tegobe)	+	+ odlučno trpjeti, ne davati glasa od sebe u tuzi, naporu, brizi i sl.	+ otrpjeti bol (nedaće, nepravde, uvrjede), strpljivo podnijeti bol (teškoće)
42.	(Ne) igra ulogu (GI, 27/2, 29.)	+ nemati presudan utjecaj, nemati veliko značenje	-	+ (ne) biti čimbenik u <i>čemu</i>	-

43.	Na licu mjesta (GI, 28/2, 13.)	-	+	+ odmah, istog časa, na mjestu događaja	-
44.	Na svakom koraku (GI, 8/3, 11.)	+ svuda, na svim mjestima, u svim fazama, uvijek, neprestano, stalno	+	+ svuda, uvijek, stalno	+ svuda, uvijek, stalno
45.	Ukinuli preko noći (GI, 8/3, 16.)	+ u vrlo kratkom razdoblju, naglo, brzo	+	+ u veoma kratkom vremenskom razdoblju	+ u veoma kratkome razdoblju, brzo
46.	U najmanju ruku (JL, 7/3, 7.)	+ barem, ako ništa drugo, možda, samo to	+	+ u značenju minimuma onoga što znači riječ na koju se odnosi	+ barem, ako ništa drugo, možda, samo to
47.	Imati u vidu (GI, 8/3, 36.)	+ misлити na <i>koga</i> , na <i>što</i> , računati na <i>koga</i> , na <i>što</i>	+	+ držati na umu, misлити na <i>koga</i> ili <i>što</i> , računati <i>s kime</i> ili <i>čime</i> za <i>što</i> , brinuti se oko <i>koga</i> ili <i>čega</i>	+ misлити na <i>koga</i> , na <i>što</i> , računati na <i>koga</i> , na <i>što</i>
48.	Ugledati svjetlost dana (GI, 4/3, 57.)	-	+	+ rođiti se	-
49.	Zabosti nos (JL, 6/3, 25.)	-	+	+ biti pretjerano znatiželjan, u sve se miješati	+ uplitati se u tuđe stvari, miješati se u što, biti

					šretjerano znatiželjan
50.	Za dlaku (24 sata, 7/3, 12.)	-	+	+ za veoma malo	+ za malo

U člancima koji se bave ostalim temama pronađeno je 50 frazema.

Ovim istraživanjem možemo zaključiti da su frazemi prisutni u dnevnome tisku. Najviše su potvrđeni u sportskim i političkim tematskim člancima. Pronašli smo frazeme u dva novinskim naslovima. Pronađena su i tri primjera frazema u podnaslovima. Pojavljuju se najviše u sportskim i političkim člancima. Publicistički stil plodno je tlo za nastanak novih frazema, nerijetko u njega probijaju frazemi iz razgovornoga stila. Stoga smo pronašli frazeme koji dosad nisu zabilježeni u frazeološkim rječnicima. U člancima sportskih tema pronađeno je 90 frazema, u člancima političkih tema 116 frazema, a u ostalim temama (ljepota, zdravlje, poznate osobe...) 50 frazema. Nismo pronašli potvrde za 29 frazema: *ako zvijezde budu naklonjene, problem na krilima jednog čovjeka, ispisati bajku, biti na knap, izuti iz cipela, bit će Dan D, ne vidjeti nikakvu dramu, imati velike appetite, teško je biti janje među vukovima, lupiti u zid, zagristi za nešto, ruku uz ruku, snažno zagristi za nešto, biti lutka na koncu, izlaze kosturi iz ormara, kap je prelila čašu*, i dr. Frazeološka literatura naglašava česta korištenja frazema u naslovima, no ovaj rad nije potvrdio tezu. Pronađeno su dva naslova i tri podnaslova s uključenim frazemima. Potvrđene su i modifikacije frazema: *preuzeti igru u svoje noge, na krilima jednog čovjeka, dati kolorit, igrati na rog, prodavati priče*. Neki su se frazemi ponavljali više puta: *imati pune ruke posla, motati po glavi, korak po korak, lomiti koplja, od srca zahvaliti, okrenuti leđa, zli jezici, dignuti ruke, imati na umu, crno na bijelo, rame uz rame, podvući crt, ruku pod ruku, zla krv, od malih nogu, od glave do pete, posljednji atomi snage, jednim udarcem dvije muhe, stisnuti zube, ruka ruku*

mije. Pronađeni su frazemi koji su u frazeološki fond ušli iz razgovornoga stila. Prodor tih riječi je nezaustavljiv. Upravo zbog toga postoji sve veća potreba za češćim popisivanjem frazeološkoga fonda i njegovim usustavljanjem.

5. ZAKLJUČAK

Posljednjih desetljeća posvećuje se sve veća pozornost frazemima, svezama riječi u kojima je jedna ili više sastavnica izgubila svoje osnovno značenje. Frazem se reproducira kao naučena cjelina i ne stvara se u spontanome govornome procesu. S obzirom na to da ulaze u opći leksik i svakodnevnu komunikaciju, zanimalo nas je koliko su zastupljeni u medijima masovne komunikacije kao što su dnevne novine. Na temelju provedenoga istraživanja frazema u publicističkome funkcionalnom stilu, odnosno dnevnome tisku, ustanovili smo da su frazemi učestaliji u novinskim člancima nego u novinskim naslovima. Naime, time smo opovrgnuli tezu da su frazemi često dio novinskih naslova jer privlače čitateljevu pozornost. S obzirom na to da smo iz zadanog korpusa novinskih članaka izdvojili dvjestotinjak frazema, možemo zaključiti da su frazemi česta pojava u publicističkome funkcionalnom stilu. Uzmemo li u obzir tematsku klasifikaciju novinskih članaka, od izdvojenih frazema najviše ih je pronađeno u sportskim i političkim člancima. Također, možemo zaključiti da su određeni frazemi učestaliji od ostalih u analiziranim člancima (*crno na bijelo, ruka ruku mije, od glave do pete*).

Na temelju pronađenih frazemi zaključili smo i da je česta modifikacija frazema, a pri čemu je vidljiva novinarska originalnost. Naime, novinari tradicionalne frazeme stavljaju u nove kontekste, odnosno u suvremene kontekste različitih sfera društvenog života pa dolazi do preinake već ustaljenih frazema. Također, do

modifikacije frazema dolazi zbog novinarske namjere da tekstu prida humoristični prizvuk.

Nadalje, za većinu pronađenih frazema u novinskim člancima pronašli smo potvrdu, odnosno semantički opis u *Hrvatskome frazeološkom rječniku*, *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika*, *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* i bazi frazema *IHJJ-a*. Od izdvojenih primjera postoje i oni koji nisu zabilježeni u navedenim izvorima. Pretpostavljamo da je te primjere tek stvorio „novinarski jezik“ ili da se radi o razgovornim ili žargonskim frazemima.

6. LITERATURA

1. Blagus Bartolec, Goranka. (2008). *Leksičke funkcije kao pokazatelji značenjskih odnosa u kolokacijskim svezama hrvatskoga jezika*. Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 34/1. 15-38.
2. Blagus Bartolec, Goranka. (2012). *Kolokacijske sveze prema drugim leksičkim svezama u hrvatskom jeziku*. Fluminensia 24/2. 47-59.
2. Broz, Vlatko. (2015). *Frazeologija sve u šesnaest; motiviranost značenja numeričkih frazema u hrvatskome jeziku*. Filologija 64, 37-56.
3. Burić, Helena; Lasić, Josip. (2012). *Kolokacije u nastavi inojezičnoga hrvatskog*. Zbornik radova filozofskog fakulteta u Splitu 5/5. 233-249.
4. Fink-Arsovski, Željka. (2002). *Poredbena frazeologija: pogled iznutra i izvana*. FF PRESS. Zagreb
5. Fink-Arsovski, Željka; Kovačević, Barbara; Hrnjak, Anita. (2010). *Bibliografija hrvatske frazeologije: i CD s popisom frazema analiziranih u znanstvenim i stručnim radovima*. Knjigra. Zagreb.
6. Forko, Josipa. (2009). *Prevođenje frazema - Sizifov posao*. Hrvatistika 3/3. 93-98.

7. Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. (2005). *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
8. Gojević, Mirta. (2009). *Publicistički stil*. Hrvatistika, 4/3. 22-31.
9. Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica. (2009). *Jezik medija – publicistički funkcionalni stil*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
11. Katnić-Bakaršić, Marina. (2001). *Stilistika*. Svjetlost. Sarajevo.
12. Kojčinović, Ranka. (2014). *Leksička obilježja jezika u novinskim tekstovima i naslovima*. Hrvatistika, 7/7. 39-50.
13. Kovačević, Barbara. (2012). *Frazeološke modifikacije u novinskim naslovima*. Filologija 64/2. 141-145.
14. Kovačević, Barbara. (2012). *Hrvatski frazemi od glave do pete*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
15. Ljubičić, Maslina. (1994). *O hrvatskim zoonimima: konotativno značenje i frazeologija*. Filologija 22-23, 245-252.
16. Malnar Jurišić, Marija. (2016). *O frazeološkim istraživanjima u hrvatskim dijalektima*. u: Filologija 53/1. 86-96.
17. Matešić, Josip. (1982). *Frazeološki rječnik hrvatskoga i srpskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb.
18. Menac, Antica. (1994). *Frazeologija u različitim tipovima jednojezičnih hrvatskih rječnika*. Filologija 22- 23. 161-168.
19. Menac, Antica. (2007). *Hrvatska frazeologija*. Naklada Ljevak. Zagreb.
20. Menac, Antica; Fink Arsovski, Željka; Venturin, Radomir. (2003). *Hrvatski frazeološki rječnik*. Naklada Ljevak. Zagreb.
21. Mihaljević, Milica; Kovačević, Barbara. (2006). *Frazemi kroz funkcionalne stilove*. Jezik, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika 53/1. 1-15.

22. Murić, Sanela; Stojić, Aneta. (2010) *Kolokacije-teorijska razmatranja i primjene u praksi na primjerima iz hrvatskog i njemačkog jezika*. Fluminensia 4, 111-125
23. Opašić, Maja. (2014). *Biblijski onimi*. u: Folia onomastica Croatica, 23, 185-208.
24. Petriševac, Dinko.(2009). *Obilježja novinskih naslova*. Hrvatistika, 4/3. 31-39.
25. Pranjković, Ivo. (1996). *Funkcionalni stilovi i sintaksa*..u: Suvremena lingvistika 41-42/ 1-2. 519-527.
26. Silić, Josip. (2006). *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Disput. Zagreb.
27. *Školski rječnik hrvatskoga jezika* (2012). Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Školska knjiga. Zagreb.
28. Tafra, Branka. (2005.). *Od riječi do rječnika*. Školska knjiga. Zagreb
29. Turk, Marija. (2014). *Naznake o podrijetlu frazema*. Fluminensia, 6/1-2. 37-47.
30. Turk, Marija. (2013).*Jezično kalkiranje u teoriji i praksi – prilog lingvistici jezičnih dodira*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
31. Vidović Bolt, Ivana. (2011). *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I*. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
32. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (2015). Školska knjiga. Zagreb

Internetski izvori

1. Baza frazema hrvatskoga jezika <http://frazemi.ihj.hr>(7. rujna 2018.)
2. Hrnjak, Anita. 2009. Putovanje kroz hrvatsku frazeologiju. dostupno na: <http://www.suedslavistik-online.de/01/hrnjak.pdf> (25. svibnja 2017.)
3. Kolokacijska baza hrvatskoga jezika <http://ihj.hr/kolokacije/search/?q=vid> (27. srpnja 2018.)

Korpus

1. *Glas Istre*, br. 55-65., god. LXXIII., od 28. veljače do 8. ožujka 2017.
2. *Jutarnji list*, br. 6657-6667., od 28. veljače do 8. ožujka 2017.
3. *24 sata*, br. 4233-4243., god. XIII., od 28. veljače do 8. ožujka 2017.

SAŽETAK

U ovome se diplomskome radu govori o čestoj pojavi frazema u publicističkome funkcionalnom stilu. U sklopu istraživačkoga dijela analiziran je korpus dnevnih novina *Jutarnji list*, *Glas Istre* i *24 sata*. Cilj je bio utvrditi prisutnost frazema u određenim tematskim člancima i novinskim naslovima. Zbog prodora frazema u opći leksik i svakodnevnu komunikaciju, rad istražuje u kojoj su mjeri pronađeni frazemi popisani u suvremenim rječnicima, frazeološkim rječnicima i u bazi frazema IHJJ-a.

Ključne riječi: *publicistički funkcionalni stil*, *frazemi*, *Glas Istre*, *Jutarnji list*, *24 sata*, *frazeološki rječnik*

SUMMARY

This thesis consists in the often appearance of idioms in journalistic style. The researching part consists in the analysis of the daily newspapers *Jutarnji list*, *Glas Istre* and *24 sata*. The purpose is to establish the presence of idioms in a particular theme articles and newspaper headlines. According to the outbreak of idioms in the public lexis and the everyday communication, this thesis will give insight in which amount idioms are enlisted in the dictionaries, phraseological dictionaries and phrasems database.

Key words: *journalistic style, idioms, Glas Istre, Jutarnji list, 24 sata, phraseological dictionary, phraseological database*